

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA

Studijní program: N4101 Zemědělské inženýrství

Studijní obor: 4106T019 Agroekologie - Péče o krajinu

Katedra: Katedra krajinného managementu

Vedoucí katedry: doc. Ing. Pavel Ondr, CSc.

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Zhodnocení variantních řešení revitalizace zámeckého parku Maříž
a návrh alternativního řešení revitalizace**

Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. Jakub Brom, Ph.D.

Autor diplomové práce: Bc. Vanda Kalvodová

České Budějovice, 2018

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Vanda KALVODOVÁ**
Osobní číslo: **Z16363**
Studijní program: **N4101 Zemědělské inženýrství**
Studijní obor: **Agroekologie - Péče o krajinu**
Název tématu: **Zhodnocení variantních řešení revitalizace zámeckého parku
Maříž a návrh alternativního řešení revitalizace**
Zadávací katedra: **Katedra krajinného managementu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce bude kritické zhodnocení variantních řešení revitalizace zámeckého parku Maříž. Hodnocena bude nulová varianta, plánovaná varianta a vlastní navržená varianta revitalizačních opatření v dotčeném území. Hodnocení bude provedeno z různých pohledů, např. přírodovědného, estetického, kulturně-historického a podobně, v kontextu podobných akcí realizovaných v České republice a ve světě. Součástí hodnocení bude ekonomická analýza jednotlivých přístupů.

Práce bude zahrnovat následující části:

1. Vypracování stručné literární rešerše problematiky revitalizace zámeckých parků.
2. Seznámení se se studovanou lokalitou a s podklady plánovaného revitalizačního opatření.
3. Návrh vlastního alternativního konceptu revitalizace parku.
4. Posouzení revitalizačních variant (existující, vlastní a nulové) a jejich kritické zhodnocení.
5. Zpracování přehledné jednoduché ekonomické analýzy pro realizaci jednotlivých revitalizačních variant.
6. Diskuse výsledků porovnání variant a ekonomického hodnocení.

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Rozsah pracovní zprávy: **50 stran textu**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**
Seznam odborné literatury:

DYKYJOVÁ, D., a kol. (1989): Metody studia ekosystémů. Academia, Praha.
JUST, T. a kol. (2003): Revitalizace vodního prostředí. AOPK ČR, Praha.
KENDER, J., CÍLEK, V., HLADNÝ J., et al. (2004): Water in landscape :
landscaping programmes. Consult Prague.
KRÁLOVÁ, H. (2001): Řeky pro život: revitalizace řek a péče o nivní biotopy.
Veronica, Brno.
OTRUBA, I. (2002): Zahradní architektura: tvorba zahrad a parků. Era, Brno.
VRÁNA, K. a kol (1998): Krajinné inženýrství. Praha.

Vedoucí diplomové práce: **doc. Ing. Jakub Brom, Ph.D.**
Katedra krajinného managementu

Datum zadání diplomové práce: **13. března 2017**
Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2018**

prof. Ing. Miloslav Soch, CSc., dr. h. c.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA
studijní oddělení
Sudovská 1828, 370 05 České Budějovice

doc. Ing. Pavel Ondr, CSc.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 13. března 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce.

Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce.

Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum 20. 04. 2018

Podpis studenta

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat panu docentu Jakubu Bromovi, vedoucímu diplomové práce, za odborné vedení, konzultace a cenné rady, které mi poskytl.

Dále bych chtěla poděkovat pracovníkům města Slavonice za poskytnutí podkladů a dat důležitých k vypracování diplomové práce.

V neposlední řadě bych chtěla vyjádřit velký dík své rodině, která mě plně podporovala při studiu.

Abstrakt

Výsledkem předkládané diplomové práce na téma „Zhodnocení variantních řešení revitalizace zámeckého parku Maříž a návrh alternativního řešení revitalizace“ je vlastní návrhová varianta a zhodnocení variantních řešení revitalizace zámeckého parku Maříž.

První variantou je tzv. „bezzásahová varianta“, ve které je popsán stav zámeckého parku v roce 2009, před provedením jakéhokoliv revitalizačního zásahu. Druhou variantou je „návrhová varianta“, zpracovaná projektanty pro vlastníka parku. Poslední variantou je „varianta vlastní“, která je zpracována autorkou diplomové práce. Každá varianta je hodnocena z hlediska kulturně-historického, ekologického, ekonomického, sociálního a edukativního pomocí SWOT analýzy.

V rámci diplomové práce bylo zjištěno, že v obci Maříž již částečně proběhla revitalizace zeleně. Problémem v současné době je znečištění povrchových vod odpadními vodami.

Klíčová slova: zeleň, zámecký park, vodní prostředí, krajina, revitalizace, znečištění vod, SWOT analýza

Abstract

The result of the proposed diploma thesis on "Revitalization variants assessment of the Maříž chateau park and proposal of alternative solution of park revitalization concept" is a „own variant“ and evaluation of the alternative solutions for the revitalization of the Maříž chateau park.

The first variant is named "non-intervention variant", which describes a status of the chateau park in year 2009, before making any intervention for revitalization. The second variant is a "design variant", that planners worked out for the owner of the park. The last variant is the "own variant" processed by the author of this diploma thesis. Each variant is evaluated in cultural-historical, ecological, economical, and social and educational terms through SWOT analysis.

The diploma thesis found that in a village of Maříž there is already partly revitalization of the greenery. The main problem is the surface water pollution by waste water at present. The waste water problem is processed within of alternative solution of park revitalization koncept.

Key words: greenery, castle park, watercourse, landscape, revitalization, water pollution, SWOT analysis

Obsah

1	ÚVOD	9
2	CÍL PRÁCE	11
3	LITERÁRNÍ REŠERŠE	12
	3.1 Funkce zeleně v krajině	12
	3.2 Revitalizace krajiny	13
	3.3 Revitalizace vodního toku a údolní nivy	14
	3.4 Obnova zámeckých parků a zahrad	15
	3.5 Mezinárodní smlouvy a předpisy na ochranu krajiny	19
	3.6 Národní legislativa pro realizaci revitalizace zeleně	20
4	CHARAKTERISTIKA k.ú. OBCE MAŘÍŽ	24
5	MATERIÁL A METODY	30
	5.1 Charakteristika lokality Mařížský park	30
	5.2 Historie lokality Mařížský park	31
	5.3 Zpracování a analýza dat	34
6	PŘÍPADOVÉ STUDIE	37
	6.1 Bezzásahová varianta	37
	6.2 Návrhová varianta revitalizace zámeckého parku	39
	6.3 Vlastní návrh údržby revitalizované zeleně a návrh revitalizace údolní nivy	41
7	VÝSLEDKY	46
8	DISKUSE	53
9	ZÁVĚR	58
10	POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE	59
	PŘÍLOHY	62
	Seznam Příloh	62

1 ÚVOD

Krajina je vše kolem nás. Krajina se skládá z těchto základních složek - geologie, reliéf, vodstvo, půda, vegetace, fauna, klima, člověk a jeho činnost. Všechny tyto složky spolu navzájem fungují, avšak největší negativní vliv má na krajinu člověk.

Člověk svým hospodařením v krajině postupem času výrazně přetvářel vzhled původní krajiny. Na území České republiky je v současné době veškerá krajina „kulturní“ krajinou. Téměř všude probíhá intenzivní zemědělské a lesnické hospodaření s hlavním cílem výdělečné činnosti. Dochází k zástavbám dříve zemědělsky využívaných pozemků. Vodní toky jsou z období 50. let minulého století napřímeny v umělých vodních korytech, čímž je voda rychle odváděna z krajiny, a s tím úzce souvisí nedostatek a snížená kvalita vody.

Velmi významným historickým prvkem krajiny jsou aleje stromů podél cest. Stromořadí mají svou nejen estetickou, ale i ekologickou a klimatickou funkci. V současné době jsou stromořadí kolem dopravních komunikací z hlediska dopravy často hodnocena jako nežádoucí, protože ohrožují bezpečnost řidičů. Nutné je však připustit, že některé aleje jsou již na hranici životnosti nebo se jí přibližují. Proto často dochází k vykácení stromů, a tím i ke změně krajiny. Na druhou stranu je třeba také uvést, že důvody dopravních nehod jsou chyby řidičů, za které stromy stojící podél silnic nemohou. Na našem území stále existují hodnotná území, kterým by měla být věnována větší pozornost a ochrana, aby docházelo nejen k udržení, ale i ke zvýšení kulturně-historických hodnot v krajině. Revitalizace historických zahrad a parků, kterými se diplomová práce zabývá, je vlastně „oprava“ části krajiny, která byla již v minulosti člověkem nějak přeměněna. V současné době je nutné zajistit péči o stávající stav zeleně, jedná se vlastně o přeměnu již jednou přeměněného.

Téma diplomové práce revitalizace zaniklého Mařížského parku jsem si vybrala z několika důvodů. Jedním je znalost zájmového území, druhým je dosažitelnost z mého bydliště. Dalším je zájem o toto místo z hlediska jeho historie. Ještě před 100 lety v místech dnešního torza zámku byl dvoupatrový zámek, obklopený udržovaným parkem. I když se jedná o poměrně malé území v krajině, nachází se v něm hodně významných přírodních prvků, které si podle mého názoru zaslouží pozornost. Pozornost by měla být věnována zejména stromořadím, která

tvoří výrazný lineární prvek dané krajiny, a několika letitým dřevinám. Ty jsou živým důkazem historie tohoto místa.

2 CÍL PRÁCE

Hlavním cílem diplomové práce je zpracování vlastní návrhové studie revitalizace předmětného území a následné kritické zhodnocení variantních řešení revitalizace zámeckého parku Maříž. Hodnoceny budou tři varianty. První, tzv. „bezzásahová“ varianta, deklaruje stav zámeckého parku před provedením zásahů do vegetace od roku 1950 do roku 2010. Druhou variantou je zpracovaná revitalizace zeleně, která je již částečně zrealizovaná, a revitalizace údolní nivy, která je pouze v projektové fázi. Třetí porovnávanou variantou je vlastní návrh revitalizace Mařížského parku. Ten spočívá v navazující údržbě zeleně po provedené revitalizaci a návrh revitalizace části údolní nivy Mařížského potoka. Jednotlivé varianty budou hodnoceny z kulturně-historického, ekologického, ekonomického, sociálního a edukativního aspektu. Součástí vyhodnocení jednotlivých variant bude také ekonomická analýza, která je důležitá z hlediska následné proveditelnosti projektu.

3 LITERÁRNÍ REŠERŠE

3.1 Funkce zeleně v krajině

Pojem zeleň je velmi obecný a těžko jednoznačně definovatelný. Jedná se o významný stabilizační prvek nejen v krajině, ale také v intravilánu. V nejširším pojetí je pod pojem zeleň zahrnována a označována celá rostlinná říše. Přítomnost zeleně je ovlivňována klimatickými podmínkami, nadmořskou výškou, přítomností a přístupností vody, expozicí a konfigurací terénu, vlastnostmi půdy a geologickým podložím.

Zeleň v krajině se dělí na dva základní typy - zeleň ve volné krajině (rozptýlená zeleň, zeleň mimo lesní porosty) a zeleň účelově vysazovaná (historické zahrady a parky, sady, příměstské parky, rekreační chatové oblasti, porosty vysazované při rekultivacích výsypek, těžebních odpalů a skládek). V obou typech zeleně se jedná především o stromy, skupiny stromů, keře, remízky, stromořadí, doprovodní zeleň vodních ploch a toků, zeleň u komunikací (Kavka, Šindelářová, 1978).

Významné funkce zeleně

- Vodohospodářská a půdoochranná funkce zeleně má pozitivní vliv na absorpci atmosférických srážek z ovzduší do půdy. Nadzemní část vegetace zpomaluje a snižuje množství vody dopadající na půdní povrch, podzemní část vegetace zlepšuje absorpční podmínky půd. Přítomnost vegetačního krytu půdy snižuje narušení půdy vodní erozí a přispívá ke zkvalitnění ochrany vodních zdrojů.
- Změna mikroklimatu okolního prostředí znamená změny v regulaci slunečního záření, režimu teploty, pohybu, vlhkosti, chemického složení vzduchu a snižování znečištění ovzduší prachem. Důležitou funkcí zeleně je intercepce slunečního záření, kdy dochází k optimalizaci klimatu (pro člověka).
- Esteticko–krajinotvorná funkce příznivě ovlivňuje psychiku a neurohormonální systém. Zeleň často může posloužit jako „clona“ k zakrytí nehezkých míst v krajině (skládky, těžební prostory). Estetická hodnota zeleně je různá podle okolní krajiny, jejího reliéfu, ročního období, ale i změny klimatu.
- Zdravotně hygienická funkce je výsledkem všech výše uváděných funkcí. Vliv zeleně působí pozitivně na nervovou soustavu, dýchací soustavu,

ale i srdeční činnost. Hlavním významem je tlumení výkyvů mikroklimatu. Zeleň pomáhá k vytvoření prostředí vhodného k fyzické i psychické regeneraci sil (Kavka, Šindelářová, 1978).

Pod pojmem **historická zeleň** si můžeme představit veškeré parkové a zahradnické objekty, převážně spjaté s historickými budovami, které mají svou architektonicko-historickou hodnotu. Historické parky a zahrady mají sami o sobě vysokou kulturní hodnotu. Vyplývá to z tradičního slohového prostředí, ve kterém zeleň, jako organická součást architektonické památky, tvoří její přírodní prostředí (Tomaško, 2004). Podle Kubišty (2011) jsou dvě základní kritéria pro označení zeleně za historickou. Jedná se o kritérium podle stáří (minimálně 100 let, ve výjimečných případech kratší časové období) a druhým kritériem je kulturní hodnota. Historická zeleň bývá často spjata s různými typy staveb, např. lovecké záměčky, letohrádky, hospodářské budovy statků, vodohospodářské stavby a komunikace, památníky, anebo jako součást orientačního systému (křížové cesty). Výskyt zeleně je častý i u sakrálních staveb v krajině – kostely a kapličky, kříže, boží muka (Marcinková, 2014). Významným pozůstatkem lidské činnosti v krajině jsou odjakživa stromořadí vysázená podél cest. Historická stromořadí jsou nositeli jedinečných estetických, kulturních a historických hodnot (Kristiánová, Štěpánková, 2012a), b), Kristiánová, 2014). V českých krajích se vztah k estetické zeleni vyvíjel postupně. Nejprve se jednalo o budování klášterních zahrad, později městských a zámeckých parků. Umělecky zakládaná zeleň se stávala nedílnou součástí zámeckých sídel, městských paláců a domů bohatých rodin. V zámeckých zahradách krajinného stylu se začala budovat hodnotná arboreta. V průběhu válečných let byla omezena údržba stávající zeleně a nová se nevysazovala. Po pozemkové reformě upadala i údržba zámeckých zahrad. Až po roce 1948 došlo k ocenění estetických hodnot veřejné zeleně, a to díky absolventům oboru okrasné veřejné zeleně z vysoké školy zemědělské (Kavka, Šindelářová, 1978).

3.2 Revitalizace krajiny

Pojem revitalizace se stal v posledních letech často frekventovaným termínem. Kromě vazby na biologickou funkčnost se v druhé polovině 20. století začal pojem

revitalizace vztahovat i ke krajině. V širším pojetí tento termín označuje všechny aktivity, které mají za cíl zlepšování kvality životního prostředí v člověkem negativně ovlivněných územích (Seják, 2009).

Revitalizací rozumíme například funkční zapojení do krajiny, respektive takovou konečnou úpravu poničeného území, která zajistí vytvoření estetického krajinného fenoménu, obnovení přirozených funkcí ekosystému a zároveň umožní plné využití území v souladu s územním plánem (Lysenko, 1996). Jiným pojetím pojmu revitalizace je podle Lisického (1993) a Klindy (2000) oživení prostředí a obnova podmínek pro druhovou různorodost. Podle Cudlína (2001) je revitalizace krajiny zvyšování její ekologické stability. Termín revitalizace je v Česku frekventovaným pojmem i v praxi. Je součástí krajinotvorných programů MŽP, Programu péče o krajinu v souvislostech s obnovou života v krajině, případně vybraných segmentů krajiny. Při výzkumu revitalizačních procesů či realizaci revitalizačních programů v krajině je nutné vycházet z teoretických základů, jako jsou např. biologické principy ochrany přírody, stresová ekologie, krajinná ekologie a biologické principy revitalizačních opatření. Řešení konkrétní lokality je třeba podřídit komplexnímu začlenění do okolní krajiny. Veškeré environmentální problémy a vztahy jednotlivých složek je třeba řešit komplexně. Konkrétní lokalita by měla být schopna samostatně plnit ekologické funkce. Navržená revitalizační opatření musí být proveditelná a jejich následky musí být společensky akceptovatelné. Jedním z nástrojů komplexní revitalizace území je ekosystémový management v rámci trvale udržitelného rozvoje. Je zaměřen na sledování bioty ve vazbě na aktivity člověka, hodnocení a zachování jednotlivých druhů společenstev a ekosystémů a vývoj mezioborových přístupů k ochraně biodiverzity, které vycházejí z budoucího využití území (Seják, 2009).

3.3 Revitalizace vodního toku a údolní nivy

Hlavním cílem revitalizace je „návrat do stavu bližšího přirozenému“, ale tento stav je velice obtížné definovat v praxi. Revitalizací by mělo dojít ke zlepšení stavu vodního toku a jeho nivy v řadě parametrů. Primárně je důležité zvýšit diverzitu prostředí, která je pro lokalitu přirozená a vlastní. Tím může dojít k nastartování

a umožnění vlastního vývoje přirozenou cestou. Revitalizace musí být komplexním řešením, vycházejícím z řady sledovaných charakteristik. Revitalizace toků provedené pouze po technické stránce, bez zapojení biologické složky, nejsou skutečnými revitalizacemi. Takový tok, po provedení technického zásahu, nemá s přirozeností v žádném směru mnoho společného (Králová, 2001). Technická opatření jsou často velmi ekonomicky a materiálově náročná, hlavně bývají často přírodě cizí. Proto je snahou, aby opatření byla ze všech stran co nejméně náročná, ale efektivní a dlouhodobě účinná (Rajnoch, 1999/2000).

Součástí revitalizace údolní nivy je i obnova břehových a doprovodných porostů vodního toku. Tyto porosty obohacují přírodu a krajinu, zvyšují její diverzitu, přirozeně stabilizují koryto vodního toku. (Just, 2005). Vegetační doprovod vodních toků je považován za jeden ze základních pilířů ekologické stability krajiny. Břehové a doprovodné porosty plní širokou škálu nezastupitelných funkcí vztažených k vodnímu toku a jeho nejbližšímu okolí. Vegetační doprovod vodního toku, jakožto jedna z forem zeleně rostoucí mimo lesní celky, je zároveň základním prvkem územních systémů ekologické stability (Šlezinger, 1996). Obnova ekologické funkce vodního toku je poměrně dlouhodobým procesem, který byl vyvolán revitalizační úpravou. Řízenou péčí a cílenou údržbou provedených opatření a nově provedených výsadeb je možné usměrňovat vývoj toku do stavu, který se v co nejkratším časovém intervalu přiblíží stavu přírodě blízkému (Oppeltová, 2015).

3.4 Obnova zámeckých parků a zahrad

Zahradní a krajinářská architektura je specifickou činností člověka, ve které je zahradnictví využíváno jako umělecká činnost. Zahrada nebo krajina jsou obytným prostorem. V průběhu společenského vývoje se měnily i představy lidí o jejich ideálních podobách a formách. Začaly se používat rozličné rostlinné sortimenty, stavební materiály a pracovní technologie. Zahradní umění, jako i jiná výtvarná činnost, podléhala módním trendům a specifickým společenským požadavkům dané doby. Přesto se v zahradním umění, podobně jako v umění výtvarném nebo architektuře, neustále uplatňovaly i principy klasické estetiky označené renesančním umělcem Michelangelem Buonarotim výstižně jako „*nepominutelné*

v *pominutelném*“. Organizací zahrady vyjadřoval člověk své ideály o uspořádání světa. Jednalo se o geometrická řešení, harmonizaci tvarů, symboliku, jindy šlo o záměrné neuspořádání až chaos, který byl povýšen na vyšší princip (Hrabě a kol., 2008). Umění tvorby zahrad, parků a uspořádání krajiny patří k těm oborům lidské činnosti, které se snaží uspořádat a dotvářet vnější svět pro blaho člověka, pro zajištění jeho správných životních funkcí v souladu s duševní pohodou. Jsou k tomu užívány prvky živé i neživé přírody za přispění umělých výtvorů – technických i uměleckých (Otruba, 2000).

Zahrada – je zahradně upravený prostor, zpravidla přímo navazující na obytnou budovu, jednoznačně prostorově vymezený (ohrazeno oplocením). Užívání zahrady má soukromý charakter.

Park – veřejně přístupný, vegetačně upravený prostor sloužící k relaxaci obyvatel.

Krajina – jedná se o území, ve kterém se odehrává život člověka. Krajina je životním prostředím, domovem, které si podobně jako svůj byt, či zahradu uspořádává podle sebe, dle aktuálních představ a potřeb. Pojem kulturní krajina označuje každý krajinný prostor ovlivňovaný činností člověka. V některých historických epochách byla i krajina, podobně jako zahrada, záměrně upravována, významově a prostorově uspořádávána. Dnes jsou krajinné kompozice (renesanční, barokní, romantické) předmětem památkové péče (Hrabě a kol., 2008).

Krajina je nedílnou součástí života a je nedílnou součástí vývoje společnosti. Zásadní proměny krajiny jsou do jisté míry uchovány v jejím současném vzhledu, pokud nedošlo k výraznějšímu narušení krajiny. Odborníci se stále více přiklánějí k rekonstrukcím historických krajin, jimiž se inspiroují při jejich revitalizaci, tvorbě a ochraně, i plánování krajiny budoucí. Přesto není cílem historickou krajinu důsledně rekonstruovat a obnovovat. Mění se život společnosti mění i krajinu, která přijímá nové životní tempo a styl. Smyslem studia historické krajiny je tak, v souladu se zahraničními trendy, zachování a využití získaných poznatků k inspiraci a modelování nových, moderních a harmonických krajin, k podpoře regionálních identit a k rozvoji historického vědomí společnosti (Semotanová, 2014).

Zajímavým příkladem ze zahraničí je zámecký park Chateau de Canon ležící na severozápadě Francie poblíž města Caen. Počátky tohoto zámku sahají až do 15. století. Zámecký park je koncipován jako francouzsko–anglická zahrada. Z důvodu nedodržení původních myšlenek koncepce parku došlo k zanedbání ořezu dřevin (z podkladů 18. století) a dřeviny v okolí zámku začaly přerůstat nad samotnou stavbu budov. Tak došlo k zániku výhledových míst. V 60. a 70. letech 20. století bylo provedeno odstranění nebezpečných stromů, ořezy nebezpečných větví a prořezávky keřů. Tyto práce byly opakovaně prováděny několik let. V roce 1982 byly úpravy dokončeny a park byl otevřen pro veřejnost. Od roku 2010 jsou vypracovány projekty na rozvoj zámeckého parku, spočívající v obnově anglické části zahrady, ve výsadbě ovocných dřevin v sadu, v restaurování mramorových soch, zřízení hřiště pro děti a dalších aktivit (Kluckert, 2015).

Další zajímavou realizací je zámecký park Branitz, nacházející se ve východní části Německa, při hranicích s Polskem. Jedná se o zámek vybudovaný na počátku 18. století. Park byl původně rozdělen na dvě části – první část sloužila pouze rodině a hostům šlechtice, zatímco druhá část parku byla již od počátku otevřená veřejnosti. Toto rozdělení se však nedochovalo a dnes se jedná o velký komplex rozprostírající se téměř na 112 ha. V části parku přiléhající k zámku, jsou zbudovaná jezera a kanály. Z vykopaných materiálů byl vytvořen členitý reliéf parku, oproti původní rovinaté krajině. V západní části parku se uprostřed Pyramidového jezera tyčí pyramida tzv. „Tumulus“, která slouží jako hrobka prince Pücklera. Na okraji jezera s pyramidou se nachází druhá pyramida tzv. „Land Pyramid“. Rozsáhlejší částí parku je Branitzův venkovský park vytvořený racionálním uspořádáním polí, lesů, luk a chýší. Jedná se o ideální kombinaci zahradnictví se zemědělským využitím. Po druhé světové válce došlo k vyvlastnění a znárodnění parku. Park začal chátrat a v roce 1950 byl ohrožen plánováním povrchové těžby lignitu, která měla zasahovat až do areálu parku. K realizaci těžby v areálu parku naštěstí nedošlo. V roce 1995 byl celému areálu Branitzského zámku přidělen statut památkové zahrady s mezinárodní ochranou a postupnou obnovou je v současné době parku navrácen jeho bývalý vzhled (Streidt, 2014).

Ve střední části Velké Británie, nedaleko města Birmingham se nachází Leasowes Park, rozprostírající se na 64 ha. Na počátku 19. století se jednalo o

nádherně udržovaný park, ale v průběhu 19. století došlo ke změně vlastníka. Během dvaceti let se z parku stal zarostlý les. Vysoká škola Halesowen zakoupila Leasowes park v roce 1934 a od té doby je území využíváno jako veřejný park. Část pozemků je v současnosti pronajata golfovému klubu Halesowen. V roce 2008 začali s původní obnovou krajiny z období 18. století. Tato akce byla dokončena na počátku roku 2009. Obnova parku spočívala ve vytvoření oválného jezera, v prostoru nepoužívaného kanálu Lapal [2]. Pro svůj zvláštní historický aspekt je park registrován podle zákona o historických budovách z roku 1953 v rejstříku Historických parků a zahrad anglického dědictví (Kluckert, 2015).

Z výše uvedených příkladů je zřejmé, že pojetí obnovy historických parků je vždy velmi individuální, závislé na jejich způsobu využívání. Na příkladech z Německa a Francie je zjevné, že se jedná o revitalizaci, při které se vychází z historických podkladů dané lokality. Patrná je snaha o postupné vytvoření velmi blízké podoby bývalému historickému dílu. Na příkladu parku z Velké Británie je vidět, že způsob využívání areálu je zaměřen převážně komerčně. Část parku je využívána jako golfový areál, což zcela popírá jeho historickou hodnotu, a část parku je přístupná pro veřejnost jako městská odpočinková lokalita pro volnočasové aktivity.

Na území České republiky došlo také v průběhu let k několika realizacím obnov zámeckých parků a zahrad. Ve většině případů se jednalo o úpravu stávající zeleně a údržbu zámeckých areálů.

Příkladem zajímavé revitalizace je Průhonický park, nacházející se v obci Průhonice, v okrese Praha – západ. Jedná se o unikát evropské zahradní architektury. V současnosti je Průhonický park označován za nejmladší rozsáhlý přírodně krajinářský park v Evropě, jeho stáří je přes 120 let. Významnou osobností při vzniku Průhonického parku je Arnošt Emanuel Silva-Tarouca. Ve druhé polovině 19. století se rozhodl vytvořit z přilehlé části panství anglický park (později nazýváno přírodně krajinářský park). Ve 30. letech dvacátého století se extrémní klimatické projevy počasí negativně podepsaly na stavu parku. Dalším výrazným zásahem do Průhonického parku byl konec 2. světové války. Díky docentu Kavkovi a několika zahradníkům, byl Průhonický park obnoven a v současné době je sídlem Botanického ústavu akademie věd ČR. V rámci revitalizace parku po roce 1990

došlo k obnovení říčního systému parku, odbahnění 6 ha rybníka Bořín, vyčištění drobných vodotečí. Tyto úpravy sehrály významnou roli při povodních v roce 2002, kdy zadržely povodňovou vlnu před Hostivařskou přehradou (Větvička, 2010).

Jiným příkladem zdařilé revitalizace je zámecký park ve Veltrusech. Nachází se v okrese Mělník, na řece Vltavě. Zámek byl založen na počátku 18. století a sloužil jako reprezentativní venkovské šlechtické sídlo. Hned po jeho výstavbě došlo k realizaci parku, který byl propojen s okolní krajinou mohutnými alejemi. Velká povodeň v srpnu 2002 rozvodnila řeku Vltavu a zatopila celý areál Veltruského zámku. V roce 2010 bylo vydáno rozhodnutí o poskytnutí dotace na projekt Schola naturalis – projekt revitalizace zámku Veltrusy. Do tohoto projektu byla zahrnuta i obnova zámeckého parku. Jedním z cílů byla obnova zámeckého ovocného sadu, se záměrem vysadit v parku původně pěstované různé druhy ovocných dřevin. V současné době má areál státního zámku Veltrusy zachovanou historickou koncepci „okrasného statku“. Přírodně krajinářský park představuje ideál soužití člověka s přírodou. Obnovené budovy veltruského areálu slouží ke kulturnímu a ekologickému vzdělávání pro generaci současnou, ale i pro generaci následující (Hessová, Kratochvíl, Michelfeit, 2015).

V obou výše uváděných příkladech prováděných revitalizací zámeckých parků se jedná o velmi zdařilé realizace. V Průhonickém parku byla prováděna údržba stávajících dřevin a postupná obnova poškozené zeleně již od 50. let. Jeho současný stav je ucelený a jasně komponovaný. U zámeckého parku ve Veltrusech se jedná o poměrně krátké časové období obnovy zámeckého parku, a proto výsledky projektu budou viditelné až za několik desítek let. V obou případech revitalizací se vychází z historických podkladů, které se přizpůsobily potřebám dnešní generace i s ohledem na generace následující.

3.5 Mezinárodní smlouvy a předpisy na ochranu krajiny

Evropská úmluva o krajině je nejvýznamnějším pramenem mezinárodního práva, který se zabývá výlučně krajinou, její ochranou, péčí o ni a plánováním činností v krajině. Tato úmluva byla sjednaná ve Florencii v roce 2000. Evropská úmluva o krajině definuje pojem "krajina" jako "část území, tak jak je vnímána obyvatelstvem, jejíž charakter je výsledkem činnosti a vzájemného působení

přírodních nebo lidských faktorů". Úmluva se zaobírá celou krajinou, jak přírodní, venkovní, městskou, tak industriální. To znamená, že úmluva se věnuje jak zájmové a oceňované krajině, tak i krajině běžné či narušené. Ve Státním programu ochrany přírody a krajiny ČR, který je akčním plánem pro naplňování Evropské úmluvy o krajině na národní úrovni, jsou ukotveny základní principy Evropské úmluvy o krajině a stanoveny termíny pro její implementaci do roku 2020. Dále bylo na mezinárodní úrovni přijato několik mezinárodních úmluv, které přímo či nepřímo upravují nástroje ochrany historické kulturní krajiny v mezinárodním právu. Mezinárodní smlouvy, popř. nezávazná doporučení, rezoluce či charty byly v oblasti ochrany kulturního dědictví přijaty v rámci dvou mezinárodních vládních organizací, a to *Organizací OSN pro výzkum, vědu a kulturu (UNESCO)* a *Radou Evropy*. Kromě těchto pramenů s ochranou historické kulturní krajiny souvisejí i další mezinárodní smlouvy z oblasti ochrany životního prostředí, regionálního a územního plánování, místní samosprávy nebo příhraniční spolupráce.

Mezinárodní úmluvy týkající se ochrany historické kulturní krajiny byly přijaty již v rámci Rady Evropy. Jedná se zejména o *Úmluvu o ochraně architektonického dědictví Evropy (Granada, 1985)*, *Evropskou úmluvu o ochraně archeologického dědictví - revidovaná (Valletta, 1992)*, a *Rámcovou úmluvu o hodnotě kulturního dědictví pro společnost (Faro, 2005)*. S výjimkou poslední jmenované mezinárodní smlouvy je Česká republika smluvní stranou všech těchto smluv.

3.6 Národní legislativa pro realizaci revitalizace zeleně

Revitalizace historických zahrad náleží do gesce třech stěžejních národních zákonů, viz Tabulka 1. Jsou v ní uvedeny základní pojmy přímo související s revitalizací krajiny, parku, zeleně.

Tabulka 1 Legislativní přepisy

Legislativní předpis	Stěžejní problematika
Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny	dřeviny rostoucí mimo les, významný krajinný prvek, krajinný ráz, přírodní park

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách	ochrana povrchových a podzemních vod, čištění odpadních vod, snižování nepříznivých účinků povodní a sucha
Zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči	kulturní památky, významné krajinné dominanty, ochrana kulturní krajiny, památkové rezervace a zóny

(zdroj: zákon č. 114/1992 Sb., č. 254/2001 Sb., č. 20/1987 Sb.)

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Při realizaci revitalizačních krajinných struktur musí být dodrženy především zákonné předpisy dané tímto zákonem. Jedná se primárně o úpravu dřevin, zásahu do významného krajinného prvku, ochranu krajinného rázu a přítomnost územních systémů ekologické stability.

➤ Dřeviny rostoucí mimo les

Při úpravách, či úplném odstraňování dřevin rostoucích mimo les, včetně městské (nelesní) zeleně, je nutné se řídit zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o ochraně přírody a krajiny“). Podle zákona o ochraně přírody a krajiny jsou všechny dřeviny rostoucí mimo les chráněny před poškozováním a ničením. Pro památné stromy a dřeviny, které jsou součástí zvláště chráněného území, platí ještě přísnější ochrana (Zákon č. 114/1992 Sb., Mazancová, 2014).

➤ Významný krajinný prvek

Významné krajinné prvky (dále jen „VKP“) jsou ekologicky, geomorfologicky nebo esteticky hodnotné části krajiny vytvářející její typický vzhled nebo přispívající k udržení její stability. Významnými krajinnými prvky určenými přímo zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny § 3 odst. 1 písm. b) zákona o ochraně přírody a krajiny, jsou lesy, rašeliniště, vodní toky, rybníky, jezera a údolní nivy. Další prvky krajiny (jako jsou například mokřady, remízy, meze nebo historické zahrady) může orgán ochrany přírody jako významné krajinné prvky zaregistrovat rozhodnutím, jedná se o tzv. „registrované VKP“. Významné krajinné prvky obou

kategorií jsou v rámci zákonných mezí chráněny před poškozováním a ničením a lze je využívat pouze tak, aby nebyla narušena jejich obnova a aby nedošlo k ohrožení nebo oslabení jejich stabilizační funkce (Zákon č. 114/1992 Sb.) [1].

➤ Krajinný ráz

Krajinným rázem se podle § 12 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, rozumí především přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti. Krajinný ráz je zákonem chráněn před činnostmi, které snižují jeho estetickou a přírodní hodnotu. Zákonem limitem pro možnost provádění zásahů do krajinného rázu (zejména pro umístování a povolování staveb) je zachování významných krajinných prvků, zvláště chráněných území, kulturních dominant krajiny, harmonické měřítko a vztahy v krajině [1].

➤ Přírodní park

Přírodní park je rozsáhlejší území a slouží k ochraně krajinného rázu s významnými soustředěnými estetickými a přírodními hodnotami, který není zvláště chráněným územím podle části třetí tohoto zákona. Přírodní park může orgán ochrany přírody zřídit obecně závazným právním předpisem a stanovit omezení takového využití území, které by znamenalo zničení, poškození nebo rušení stavu tohoto území [1].

➤ Kulturní dominanta krajiny

Kulturní dominanta zaujímá v krajině významnou roli a podílí se na utváření její identity, jedinečnosti a nezaměnitelnosti. Jedná se o neobyčejně významné prvky kulturní krajiny, které podtrhují její identitu a jedinečnost. Krajinné dominanty jsou podle původu typizovány na přírodní, kulturní nebo smíšené, dále na historické a soudobé. Dominanta zpravidla ovládá a uzavírá kompozici celku a je vyvrcholením situace (Kupka, 2010).

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách

„Předmětem tohoto zákona je chránit povrchové a podzemní vody, stanovit podmínky pro hospodárné využívání vodních zdrojů a pro zachování i zlepšení jakosti povrchových a podzemních vod, vytvořit podmínky pro snižování nepříznivých účinků povodní a sucha a zajistit bezpečnost vodních děl v souladu s právem Evropských společenství. Účelem tohoto zákona je též přispívat k zajištění zásobování obyvatelstva pitnou vodou a k ochraně vodních ekosystémů a na nich přímo závislých suchozemských ekosystémů“ (Zákon č. 254/2001 Sb.).

Zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

Právní předpisy na úseku památkové péče mohou výrazným způsobem pomoci ochraně určitých částí kulturní krajiny, neboť je k dispozici několik právních nástrojů, které jsou v této problematice velmi dobře využitelné. Navíc v poslední době, jak na straně památkové péče, tak na straně ochrany přírody, sílí přesvědčení o nezbytnosti společného postupu při ochraně přírodního a kulturního dědictví. Jde o důsledek stále se prohlubujícího poznání složitého vztahu člověka a přírody. Základním předmětem ochrany státní památkové péče jsou kulturní památky, které jsou chráněny státem jako "nedílná součást kulturního dědictví lidu, svědectví jeho dějin, významného činitele životního prostředí a nenahraditelné bohatství státu". Ochrana kulturních památek však není absolutní. Prohlášení věci za kulturní památku lze z mimořádných důvodů zrušit, neboť za určitých podmínek může převážit jiný veřejný zájem nad zájmem památkové péče. Předmětem zájmu památkové péče byla ochrana historické kulturní krajiny nejprve nepřímou, a to prostřednictvím ochrany významných krajinných dominant (např. hrady, zámky, kostely), tedy jednotlivých historických staveb nebo jejich areálů, chráněných jako kulturní památky či národní kulturní památky. Logickým vyústěním širšího prostorového vnímání památkové ochrany v právních předpisech na úseku památkové péče se stal zájem o ochranu kulturní krajiny (Zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči).

4 CHARAKTERISTIKA k.ú. OBCE MAŘÍŽ

Zájmovým územím pro závěrečnou práci je místní část města Slavonice, obec Maříž.

V Tabulce 2 jsou uvedeny základní údaje o zájmovém území.

Tabulka 2 Základní údaje o území

Základní údaje	Jihočeský kraj
Oblast	Jihozápad
Okres	Jindřichův Hradec
Město	Slavonice
Katastrální území	Maříž
Počet obyvatel v roce 2011	7
Rozloha katastrálního území	453 ha

(Zdroj: Regionální informační servis, online [3])

Obec Maříž, společně s dalšími pěti místními částmi, spadá pod město Slavonice. Jsou to obce Kadolec, Mutišov, Rubašov, Stáلكov, Vlastkovec a Slavonice [3]. Maříž se nachází ve východní části Jihočeského kraje, na hranici s Rakouskem, v nadmořské výšce 532 m n. m. Obcí protéká Mařížský potok, pramenící v lesích nad obcí. Oblast Slavonicka je hraničním pásmem České republiky. Okolní krajina, historické centrum Slavonic a další památná místa, opředená pověstmi, dotvářejí malebný charakter okolního kraje. Město Slavonice je důležitým příhraničním městem s hraničním přechodem Slavonice – Fratres. Vede zde železniční trať Kostelec u Jihlavy – Slavonice. Nedaleko jsou historická města např. Telč (severně cca 25 km) nebo Dačice (severně cca 12 km). Město Telč je zařazeno v seznamu památek UNESCO a ve městě Dačice je zámek s anglickým zámeckým parkem. Severozápadním směrem je vodní nádrž Landštejn, vzdálena cca 7 km, která je zásobárnou pitné vody pro široké okolí. Nad vodní nádrží je stejnojmenná zřícenina hradu Landštejn, vyhledávané místo v turistické oblasti známé jako Česká Kanada [3].

V Tabulce 3 je uvedeno geomorfologické členění zájmového území.

Tabulka 3 Geomorfologické členění zájmového území

Systém	Hercynský systém
Subsystém	Hercynská pohoří
Provincie	Česká vysočina
Soustava	Českomoravská soustava
Podsoustava	Českomoravská vrchovina
Celek	Javořická vrchovina
Podcelek	Dačická kotlina

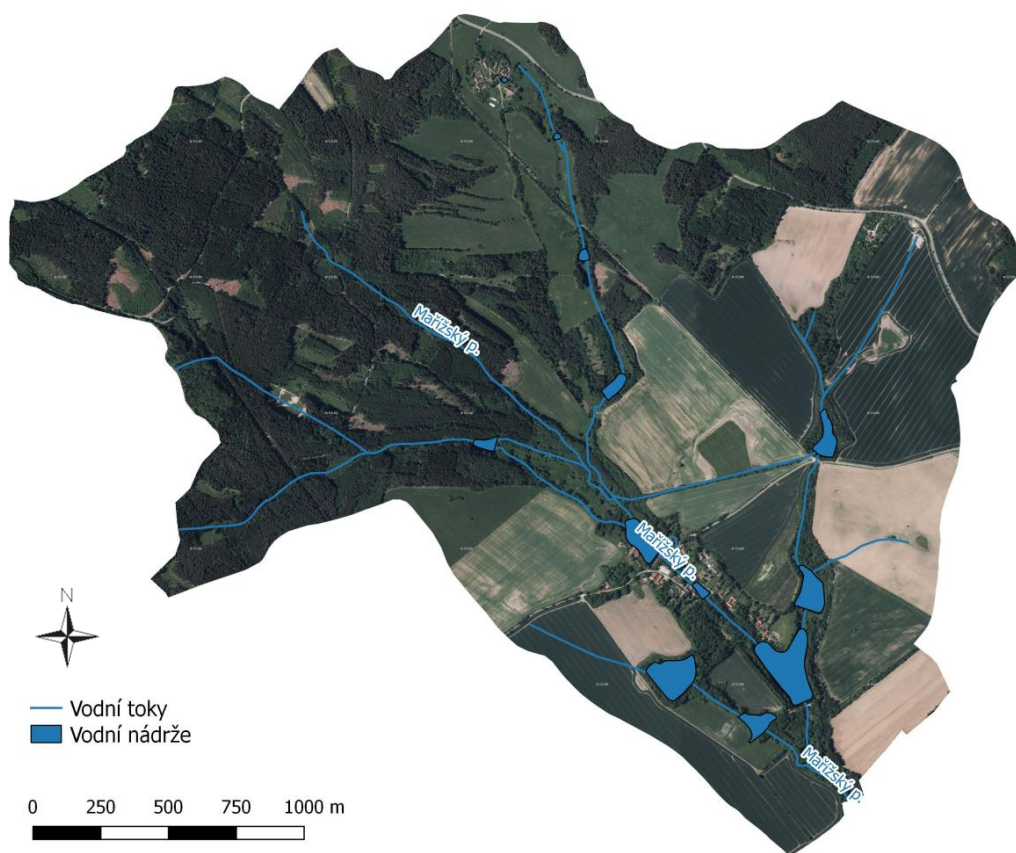
(zdroj: Demek, Macovčín, 2006)

Z hlediska geomorfologického jde o oblast morfologicky heterogenní, převážně členité pahorkatiny s ostrovy plochých vrchovin a erozně denudačními kotlinami a průlomovými údolími. Z hlediska výskytu hornin se jedná o území s migmatity a rulami, s amfibolity a místy i vápenci. Zájmové území leží v hydrogeologickém rajónu 654 Krystaliniku v povodí Dyje. V lokalitě nejsou evidovány dobývací prostory, chráněná ložisková území, prognózní zásoby nerostných surovin, nejsou zde ani poddolovaná území či sesuvy (Demek, Macovčín, 2006).

V zájmové lokalitě se vyskytují půdní typy **kambizemě** a **pseudogleje**. Kambizemě patří mezi hnědé půdy s kambickým hnědým (braunifikovaným) horizontem, vyvinuté převážně v hlavním souvrství svahovin magmatických, metamorfických a sedimentárních hornin, např. v nezpevněných lehčích až středně těžkých sedimentech. Jsou to převážně hluboké až velmi hluboké půdy. Na území České republiky se jedná o nejrozšířenější půdní typ. Gleje se vyskytují na území údolní nivy Mařížského potoka, kde je vysoká hladina podzemní vody. Gleje jsou typické svým glejovým diagnostickým horizontem a zrašeliněnými horizonty akumulace organických látek. Jedná se o půdní typ velmi ovlivněný hladinou podzemní vody (Němeček, 2011).

Katastrálním územím Maříž protéká Mařížský potok, s hydrologickým pořadím 4-14-01-0720. Pramení v lesích severozápadně od intravilánu obce Maříž. Mařížský potok má pět bezejmenných přítoků - dva pravostranné a tři levostranné (znázorněno na Obrázku 1 na následující straně). Potok následně protéká vodní

nádrží Janův rybník, kdy se vodní tok již nachází v intravilánu obce Maříž. Pokračuje Návesním rybníčkem přes park až do Zámeckého rybníka, odkud teče až na státní hranici. Na území Rakouska je pravostranným přítokem Slavonického potoka. V katastrálním území Maříž se nachází velké množství vodních nádrží, vzhledem k rozloze katastrálního území. Území leží v oblasti s průměrným vodohospodářským potenciálem podzemních vod. V dané lokalitě ani v její blízkosti nejsou evidovány pramenné vývěry. Nenachází se zde žádné ochranné pásmo povrchového vodního zdroje [4].

Obrázek 1 Hydrologické poměry v k.ú. Maříž (zdroj: mapa ČÚZK)

Dle Klimatické rajonizace (Quitt, 1971) leží zájmové území převážně v oblasti mírně teplé, vlhké MT5. Souhrnné údaje o klimatických poměrech vztahujících se k zájmovému území uvádí Tabulka 4 na následující straně.

Tabulka 4 Klimatická oblast pro obec Maříž

Klimatická oblast	MT5
Počet letních dnů	30 až 40
Počet ledových dnů	40 až 50
Počet mrazových dnů	130 až 140
Počet dnů s prům. denní teplotou 10 °C	140 až 160
Prům. teplota v lednu	-4 až -5°C
Prům. teplota v červenci	16 až 17 °C
Prům. teplota v dubnu a říjnu	6 až 7 °C
Počet dnů se srážkami nad 1 mm	100 až 120
Úhrn srážek v teplém období	350 až 450 mm
Úhrn srážek v zemním období	250 až 300 mm
Počet dnů se sněhovou pokrývkou	60 až 100
Počet dnů zamračených	120 až 150
Počet dnů jasných	50 až 60

(zdroj: *Quitt, 1971*)

Klimatické podmínky lokality jsou homogenní, počasí mírně teplé a mírně suché (srážkový stín Českomoravské vrchoviny). Roční průměrné srážky jsou cca 615 mm, průměrná teplota je 7,0 °C, bez teplotních inverzí.

Podle biogeografického členění České republiky (Culek, 1996), je katastrální území Maříž součástí Velkomeziříčského bioregionu 1.50. Bioregion je tvořen pahorkatinou na zdviženém zarovnaném povrchu na rulách a syenitech. Převažuje ochuzená hercynská biota 4. bukového stupně s přechody do 5. stupně. Zemědělsky využívané pozemky jsou převážně orná půda, lesy jsou většinou monokulturní smrčiny. Typické jsou drobné rybníční pánve. Nelesní plochy tvoří téměř 2/3 plochy katastrálního území Maříž a jsou intenzivně zemědělsky využívány. V současnosti převažuje orná půda, v menší míře trvalé travní porosty. Část pozemků

je obhospodařována v režimu přechodného období ekologického zemědělství. Na třech hektarech zemědělské půdy je plantáž rychle rostoucích dřevin.

Podle biogeografického členění převažuje běžná fauna hercynského původu s počínajícími východními vlivy (ježek východní) ve vysoce zkulturněné krajině. Říčními údolními proniká od jihovýchodu teplomilnější prvek, početné rybníky jsou významné pro výskyt ptactva a vodních živočichů. Tekoucí vody patří pstruhovému pásmu. Významné druhy – **savci**: ježek východní (*Erinaceus roumanicus*), vydra říční (*Lutra lutra*), netopýr brvitý (*Myotis emarginatus*); **ptáci**: husa velká (*Anser anser*), vodouš rudonohý (*Tringa totanus*), slavík modráček (*Luscinia svecica*), moudivláček lužní (*Remiz pendulinus*), ořešník kropenatý (*Nucifraga caryocatactes*), čečetka zimní (*Carduelis flammea*); **plazi**: ještěrka živorodá (*Zootoca vivipara*), zmije obecná (*Vipera berus*); **kruhoústí**: mihule potoční (*Lampetra planeri*); **měkkýši**: zuboústka trojzubá (*Isognomostoma isognomostomos*), vrásenka pomezí (*Discus ruderatus*). **Hmyz**: kobylka křídlatá (*Phaneroptera falcata*), saranče vrzavá (*Psophus stridulus*), nesytky černohlavá (*Eusphencia melanocephala*), nesytky jedlová (*Synanthedon cephiformis*), vřetenuška ligrusová (*Zygaena carniolica*), otakárek ovocný (*Iphiclides podalirius*), okáč voňavkový (*Brintesia circe*), modrásek vikvicový (*Polyommatus coridon*), čmelák ovocný (*Bombus pomorum*) (Culek, 1996).

Flóra je velmi chudá, tvořená takřka výhradně zástupci hercynské květeny, vzácně se vyskytují ostřice chlupaté (*Carex pilosa*), řeřišnice trojlísté (*Cardamine trifolia*) a dřípátky horské (*Soldanella montana*). Objevují se i výskyty rozchodníku huňatého (*Sedum villosum*), hořečku mnohotvarého českého (*Gentianella praecox subsp. bohémica*) a ostřice blešní (*Carex pulicaris*). Převažuje běžná fauna zkulturněné krajiny (Culek, 1996).

V zájmové lokalitě byl zaznamenán výskyt zvláště chráněných druhů živočichů dle vyhlášky MŽP ČR č. 395/1992 Sb. k zákonu č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Na základě zoologického průzkumu zpracovaného Ing. Václavem Práškem, PhD., v roce 2011 se v řešeném území nachází zvláště chráněné druhy živočichů, kteří jsou uvedeny v Tabulce 5 na následující straně.

Tabulka 5 Zvláště chráněné druhy živočichů vyskytující se v zájmové lokalitě

Druh	Zaznamenaný výskyt
Sokol stěhovavý (<i>Falco peregrinus</i>)	pouze při migraci
Ještěrka obecná (<i>Lacerta agilis</i>)	plošný výskyt i v širším území
Skokan zelený (<i>Rana esculenta synkl.</i>)	trvale vázán na akvatický biotop
Skokan štihlý (<i>Rana dalmatina</i>)	trvale vázán na akvatický biotop
Slepýš křehký (<i>Anguis fragilis</i>)	plošný výskyt i v širším území
Kormorán velký (<i>Phalacrocorax carbo</i>)	četný výskyt z důvodu potravní vazby
Ropucha obecná (<i>Bufo bufo</i>)	četný výskyt v celé lokalitě, využívání akvatických lokalit k reprodukci
Střevlík Scheidlerův (<i>Carabus scheidleri Panzer, 1799</i>)	relativně hojný terestrický druh v zájmovém území
Užovka obojková (<i>Natrix natrix</i>)	četný výskyt druhu v širším území
Bobr evropský (<i>Castor fiber</i>)	četný výskyt druhu vázán na vodní plochy
Veverka obecná (<i>Sciuris vulgaris</i>)	hojný výskyt druhu v celé ploše území
Rak říční (<i>Astacus astacus</i>)	četný výskyt, vázán na akvatický biotop
Zlatohlávek tmavý (<i>Oxythyrea funesta(Poda 1761)</i>)	výrazně stoupající tendence výskytu tohoto druhu

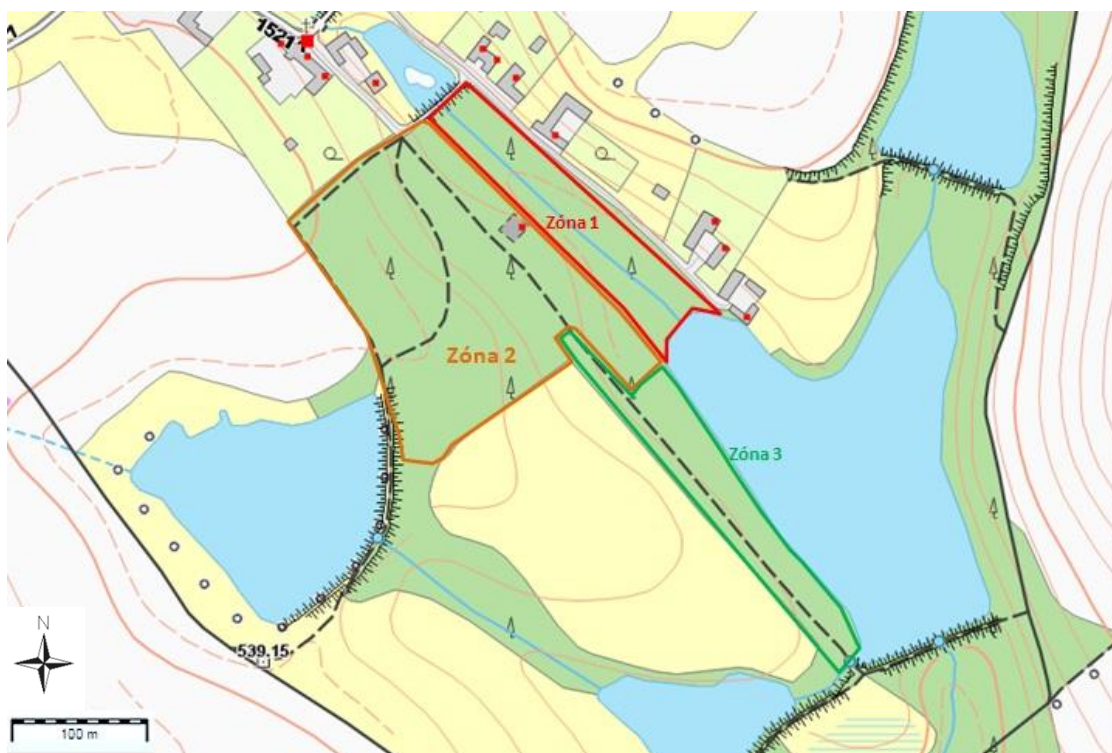
(zdroj: Zoologický průzkum, Ing. Prášek, Ph.D, 2009)

5 MATERIÁL A METODY

5.1 Charakteristika lokality Mařížský park

Předmětnou lokalitu nalezneme v jihovýchodní části obce Maříž u zříceniny zámku Maříž, ze kterého zůstalo pouze torzo. Zámeckým parkem protéká Mařížský potok mezi říčními kilometry 0,68 km a 0,95 km. Zájmové území je pro lepší orientaci rozděleno do tří zón, jak je znázorněno na Obrázku 2.

První zóna je **údolní niva** Mařížského potoka, o délce 270 m, široká v průměru 35 m. Předmětná část údolní nivy začíná pod bezejmenným rybníčkem na návsi v intravilánu obce. Údolní nivou protéká meandrující vodní tok a končí zaústěním do Zámeckého rybníka. Plocha první zóny je 9.925 m². Druhá zóna je **území u torza zámku s kašnou**, bývalým sadem a lesoparkem naproti zámeckému torzu. Tato zóna má výměru 27.546 m². Poslední zónou je **cesta s modřínovou alejí**, lemující pravý břeh Zámeckého rybníka o ploše 5.529 m². Celková plocha zájmového území je 4,3 ha.

Obrázek 2 Rozdělení zájmového území (zdroj: podkladová mapa ČÚZK)

Pozemky v zájmové lokalitě jsou ve vlastnictví Města Slavonice a ve vlastnictví České republiky, kde příslušnost hospodařit s majetkem státu má Státní pozemkový úřad. Výčet pozemků, s jejich výměrami, způsobem užívání a vlastnickými právy je uveden v Tabulce 6.

Tabulka 6 Pozemky v zájmovém území

Parcelní číslo	Druh pozemku	Způsob využití	Výměra [m ²]	Vlastník
82	ostatní plocha	neplodná půda	5169	Česká republika, (pronájem)
83	vodní plocha	koryto vodního toku	880	Město Slavonice
84/1	ostatní plocha	zeleň	7523	Město Slavonice
st. 4/2	zastavěná plocha, nádvoří	-	328	Město Slavonice
32	ostatní plocha	zeleň	698	Město Slavonice
30	ostatní plocha	zeleň	19053	Město Slavonice
1118	ostatní plocha	neplodná půda	2601	Město Slavonice
1158	ostatní plocha	neplodná půda	3374	Město Slavonice
1157	ostatní plocha	ostatní komunikace	3640	Město Slavonice

(zdroj: ČÚZK)

Všechny výše uvedené pozemky jsou obhospodařovány a udržovány Podnikem města Slavonice s.r.o., který zajišťuje technické služby na území města. Pozemek parc.č. 82, který je ve vlastnictví státu, je Státním pozemkovým úřadem pronajímán městu Slavonice. V regionu Slavonic je založen spolek Mařížský park z.s., zaměřený na ochranu přírody a krajiny Slavonicka, s důrazem na oblast Mařížského parku. Jedná se o neziskovou organizaci složenou z aktivních obyvatel Maříže a nedalekých Slavonic, kteří se angažují v obnově Mařížského parku.

5.2 Historie lokality Mařížský park

Historický popis území je podložen zdroji získanými z Národního památkového ústavu ČR. Z ústavu byly čerpány historické informace o zájmovém území. Letecké snímky dostupné na Katastru nemovitostí také dokládají vývoj v dané lokalitě. Na Obrázku 3 jsou zobrazeny jednotlivé historické etapy zájmového území.

Z historické mapy a leteckých snímků na Obrázku 3 je patrné, že již od počátku 19. století se na řešeném území nacházel park. V roce 1953 je na snímku rozpoznatelné prostranství před zámekem, geometricky oddělená modřínová alej a udržovaná vegetace v parku. Na leteckém snímku z roku 2004 není rozpoznatelné volné prostranství v místech kašny a bývalé stavby zámku. Celý park je zalesněný a modřínová alej splývá s okolní vegetací vzrostlých dřevin. Na snímku pořizovaném v průběhu roku 2017 je již patrná změna v usměrnění vegetace u kašny zámku a otevření prostranství před torzem zámku.

Obrázek 3 Mapa II. vojenského mapování a letecké snímky zámeckého parku v průběhu let (zdroj: ČÚZK, CENIA)

Na obrázku 4 je fotografie jižní strany zámku z roku 1935, pohled od Zámeckého rybníka. V té době se jednalo o udržované panství. Okolní vegetace nepřevyšovala stavbu zámku. V archivu Národního památkového ústavu jsou doloženy historické podklady a zákresy týkající se stavby zámku, ale v dokumentech nejsou uvedeny žádné zmínky o historii a struktuře zámeckého parku.

Obrázek 4 Zámek v Maříži, rok 1935 (zdroj: archiv Národního památkového ústavu)

Na obrázku 5 je vidět zřetelné poškození zámku, které bylo způsobeno využíváním objektu k uskladňování zemědělských strojů od roku 1950. Zámek byl vyrabován, postupně chátral, nakonec byl v rámci natáčení francouzského filmu zcela zdevastován. Ze zámku se dochovalo pouze stávající torzo základových zdí části zámku, jak je uvedeno na fotografii v příloze.

Obrázek 5 Zámek v Maříži, rok 1963 (zdroj: archiv Národního památkového ústavu)

5.3 Zpracování a analýza dat

Součástí závěrečné práce je podrobný terénní průzkum a posouzení aktuálního stavu předmětné lokality zámeckého parku. Následuje popis lokality v bezzásahovém stavu, porovnání se zpracovaným návrhem revitalizace dané lokality a vlastní návrhové řešení revitalizace zámeckého parku.

Základem studie bylo zjištění přírodních poměrů dotčené lokality a nastudování literárních a kartografických podkladů. Podklady k tvorbě přírodních charakteristik území a k posouzení historického vývoje, byly použity z veřejně dostupných mapových prohlížečů, WMS vrstev a databází digitalizovaných mapových listů.

Informace k řešené problematice byly čerpány z literárních pramenů, odborných publikací zaměřených na revitalizace krajiny a malých vodních toků. K problematice revitalizace zaniklých zámeckých parků není k dispozici dostatečné množství takto specificky zaměřených podkladů. Z toho důvodu je práce koncipována jako snaha o komplexní revitalizaci krajinářského charakteru zájmového území.

Výchozími podklady studie jsou především volně dostupné mapové podklady v elektronické podobě poskytované Českým úřadem zeměměřickým a katastrálním, Státním podnikem Povodí Moravy, Výzkumným ústavem meliorací a ochrany půdy, v.v.i. a terénní mapové poznámky pořízené vlastní rekognoskací lokality. Dále byly využity podklady pro zpracování návrhu revitalizace zámeckého parku, které si nechalo zpracovat město Slavonice. Konkrétně se jedná o dendrologický průzkum z roku 2007, zpracovaný Ing. Alenou Souškovou, botanický průzkum z roku 2009, zpracovaný Ing. Ivanou Paukertovou, zoologický průzkum zpracovaný Ing. Václavem Práškem, Ph.D., v roce 2009, Odbornou studii revitalizace zámeckého parku Maříž, z roku 2010 zpracovanou Ing. Martinem Charvátlem a Ing. Michaelou Zudovou, studii Revitalizace nivy a koryta potoka v Maříži, zpracovanou společností ENKI, o.p.s. a Technicko-ekonomická studie odkanalizování Maříže od firmy Grania s.r.o., Historický průzkum - Torzo zámku v Maříži u Slavonic, zpracovaný PhDr. Janem Müllerem pro Národní památkový ústav v roce 2010.

Po prostudování odborné literatury a zpracování literární části byla proveden podrobný průzkum lokality formou pěších pochůzek. Součástí terénního průzkumu bylo pořízení fotografií, zaměření jednotlivých zón pomocí GPS, porovnání současné vegetace s dendrologickým průzkumem z roku 2007 a jeho aktualizace pro potřeby závěrečné práce. Fotografie byly pořízeny pomocí digitálního fotoaparátu Olympus. Přesné zaměření v terénu bylo provedeno pomocí GPS přístroje GeoExplorer 6000 GeoXH.

Za účelem získání informací byly provedeny opakované návštěvy předmětné lokality. První terénní šetření proběhlo v září roku 2017, kdy byly získány základní údaje o území. Další terénní šetření proběhlo v prosinci 2017 při teplotách pod bodem mrazu a bylo tedy možné zaměřit skutečný stav potoka v zájmovém území. Další šetření proběhlo v únoru 2018 a bylo zaměřené na vyhledání dřevin uvedených v dendrologickém posudku z roku 2009. Na základě dendrologického průzkumu zpracovaného pro město Slavonice bylo provedeno porovnání aktuálního stavu dřevin se zjištěným stavem před deseti lety. V dubnu 2018 byla pořízena fotografická dokumentace lokality. Terénní průzkum byl zaměřen také na zjištění aktuálního stavu koryta vodního toku a přilehlé údolní nivy.

Práce je zpracována pomocí textového editoru Microsoft Office Word 2013, s tabulkami vytvořenými v programu Microsoft Office Excel 2013 a obrazové přílohy editované v programu QGIS 2.18.14.

K ekonomickému vyhodnocení jednotlivých variant byl použit dokument Ministerstva pro místní rozvoj „Průměrné ceny dopravní a technické infrastruktury, aktualizace 2017“ (Šimková, Vlk, 2015 a 2017). Ceny na vybudování tůní byly převzaty z ceníku Agentury ochrany přírody a krajiny, platného pro rok 2017.

Každá varianta revitalizace je hodnocena z hlediska kulturně-historického, ekologického, ekonomického, sociálního a edukativního. Všechny tyto aspekty jsou vyhodnoceny pomocí SWOT analýzy. SWOT analýza je jedním z nástrojů pro stanovení strategické situace území zohledňující vnitřní i vnější podmínky. Podává informace o silných (Strength) a slabých (Weakness) stránkách, ale i o příležitostech (Opportunities) a hrozbách (Threats) (Kozel, 2006).

6 PŘÍPADOVÉ STUDIE

Cílem diplomové práce je zhodnocení variantních řešení revitalizace zámeckého parku v Maříži. V následující kapitole jsou popsány tři možné varianty řešení. První variantou je tzv. „bezzásahová varianta“, ve které je popsán stav zámeckého parku v roce 2009, před provedením prvního revitalizačního zásahu. Druhou variantou je „návrhová varianta“, kterou zpracovali Ing. Charvát a Ing. Zudová, pro revitalizaci zeleně a společnost ENKI o.p.s. pro revitalizaci údolní nivy Mařížského parku. Poslední variantou je „varianta vlastní“, kterou zpracovala autorka diplomové práce.

6.1 Bezzásahová varianta

Varianta popisuje stav zámeckého parku, který deklarují odborné podklady z roku 2009, kdy byly na předmětné lokalitě provedeny biologické průzkumy a celkové zhodnocení území.

Zámecký park byl od roku 1950 zcela bez lidského zásahu. Stav parku v roce 2009 byl hodnocen jako „málo uspokojivý“, podle dendrologického posudku Ing. Souškové (2009). Celý park byl neudržovaný, bez úprav vegetace a s úplnou absencí péče o danou lokalitu.

Obrázek 6 Letecký snímek bezzásahové varianty z roku 2000 (zdroj: ČÚZK)

Zóna 1 Údolní niva

Údolní niva je tvořena břehovými porosty Mařížského potoka. Hlavní vegetací jsou vzrostlé stromy olše lepkavé (*Aldus glutinosa*), nárosty vrby jívy (*Salix caprea*), střemchy obecné (*Prunu padus*) a bezu černého (*Sambucus nigra*), které dosahují výšky až 3 m. V olšíně byl zaznamenán výskyt zvláště chráněného rostlinného druhu, a to rostliny sněženka podsněžník (*Galanthus nivalis*). Z prováděného zoologického průzkumu je uveden výskyt zvláště chráněných živočichů, primárně vázaných na vodní stanoviště, jak je uvedeno v Tabulce 5 na straně 29.

Na hranici údolní nivy a přístupové cesty k rodinným domům směrem od parku je navážka různorodého materiálu („černá skládka“), obsahující i biologický odpad vyvezený z přiléhajících stavení. Zmiňovaný odpad zasahuje až do údolní nivy potoka.

Zóna 2 Zámecká kašna a přilehlý park

Na místě zámku je zarostlé torzo zámku, silně prorostlé náletovými dřevinami, které negativně působí na zbytky obvodového zdiva zámku. V průběhu let a neudržování vegetace došlo k náletu dřevin. Nálet je tvořen především zástupci rychle rostoucích dřevin do obvodu kmene 10 cm s výškou do 2 m. Jedná se především o javor mléč (*Acer platanoides*), javor klen (*Acer pseudoplatanus*), jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*), topol osika (*Populus tremula*), bříza bělokorá (*Betula pendula*) a vrba jíva (*Salix caprea*). Keřové patro je tvořeno převážně bezem černým (*Sambucus nigra*), střemchou obecnou (*Prunu padus*), lískou obecnou (*Corylus avellana*) a ostružiníkem (*Rubus*).

V zanedbané parkové části rostou významné druhy dřevin, které jsou zařazeny jako ohrožené v Červeném seznamu (Procházka, 2001). Jedná se o několik exemplářů jedle bělokoré (*Abies alba*), která byla pravděpodobně vysazena jako parková dřevina a roztroušený výskyt jilmu vaze (*Ulmus laevis*). Ten je pravděpodobně přirozeným výskytem v dané lokalitě. Oba uvedené druhy jsou zařazeny v kategorii C4a vzácnější taxony vyžadující další pozornost – méně ohrožené.

Plocha okolo kašny je hustě zarostlá kopřivou dvoudomou (*Urtica dioica*) a bršlicí kozí nohou (*Aegopodium podagraria*). Celým parkem od západu k východu je vyježděna cesta, využívaná jako příjezdová komunikace k rybníkům s intenzivním chovem ryb.

Zóna 3 Modřínová alej

Modřínová alej lemuje z obou stran polní cestu. Hlavní dřevinou aleje je modřín opadavý (*Larix decidua*), v menší míře pak javor mléč (*Acer platanoides*), především jako náletová dřevina. Věková struktura stromů je dána přestárlými jedinci, se sadovnickou průměrnou hodnotou. Stromy nacházející se v aleji jsou staré téměř 120 let a vykazují známky snížené vitality a zdravotního stavu. Mezi stromy se nacházely nárosty a nálety, především javoru mléče.

6.2 Návrhová varianta revitalizace zámeckého parku

Město Slavonice zadalo zpracování projektu revitalizace zeleně lokality Mařížského parku, Ing. Charvátovi a Ing. Zudové v roce 2010. Pro revitalizaci údolní nivy potoka byla zpracována studie společností ENKI, o.p.s., v roce 2016.

V rámci projektu byl navržen radikální zásah do dlouhodobě zanedbaného území. Především se jednalo o vytvoření nové kostry zámeckého parku ze stávajících zdravých dřevin a dosadbou jedinců nových. Již v úvodu studie je uvedeno, že revitalizaci takového území nelze provést jednorázově. Studie předpokládá postupnou péči o zeleň, péči o vzrostlé stromy, odstraňování náletů a pravidelné kosení zelených ploch. Zároveň předpokládá zakládání porostů nových.

Zóna 1 Údolní niva

V rámci zpracované studie revitalizace údolní nivy potoka byly společností ENKI, o.p.s., provedeny analýzy vody ve třech intervalech (březen, červen a srpen roku 2016). Vyhodnocením rozborů bylo zjištěno, že voda v Mařížském potoce, která protéká intravilánem obce, je silně znečištěna odpadními vodami. Byla zjištěna přítomnost fekálního znečištění. Stav údolní nivy a především kvalita vody ohrožuje významně výskyt raka říčního (*Astacus astacus*) a dalších organismů vázaných na čistou povrchovou vodu. Současné studie zpracovává návrh na vybudování kořenové čistírny odpadních vod a odkanalizování obce Maříž, která by zabránila

znečišťování povrchových vod vodami odpadními. V území údolní nivy je navrženo vybudování pěti tůň pro obojživelníky (1 průtočná a 4 průsakové). Do vegetace v údolní nivě potoka nebude zasahováno.

Obrázek 7 Upraveno podle projektové dokumentace (podkladová mapa ČÚZK)

Zóna 2 Zámecká kašna a přilehlý park

U zámecké kašny studie navrhuje otevřený prostor, provzdušnění celého prostranství a osetí travní směsí. Zároveň otevření pohledu od západního vstupu do parku, přes travnatou plochu s kašnou a torzem zámku, až k modřínové aleji. U torza zámku pak vytvoření veřejného prostranství pro setkávání lidí. Pro prostor u kašny je navrženo osetí travní a květnatou směsí a vytvoření tak květnaté louky. V rámci revitalizace tohoto prostoru je nutné odstranění stávajícího porostu, zarovnání terénu u kašny, vláčení pomocí mechanizace a následný výsev travních směsí. Všechny postupy a zásahy jsou navrhovány bez použití chemických prostředků.

V rámci vegetačních úprav zarostlého zámeckého parku studie navrhuje odstranění náletových stromů a keřů, především hojně zastoupeného bezu černého a střemchy obecné. Jedná o vyčištění prostoru okolo hodnotných dřevin, které jsou základem parku. Pro hodnotnou čtveřici dubů letních (*Quercus robur*) je navržena

stabilizace stromů pomocí lan a speciálních úvazů. U dalších letitých dřevin pak arboristické zásahy, které by měly prodloužit jejich životnost. Ve východní části zóny se v současné době nachází staré ovocné stromy a dominantní buk lesní červenolistý (*Fagus sylvatica f. purpurea*). Zde je navržena obnova sadu s plánovanou výsadbou dvanácti ovocných dřevin.

Zóna 3 Modřínová alej

Pro modřínovou alej autoři navrhují radikální zásah do náletových listnatých dřevin, jejich odstranění. Jedná se o různě staré jedince javoru mléče (42 stromů) a následné odstranění pařezů frézováním do hloubky max. 20 cm. Veškeré zásahy musí být prováděny s ohledem na kořenový systém modřínů. Radikálním zásahem bude umožněna regenerace stávajících modřínů a provzdušnění celé alejové cesty.

V projektu je navrhována „mlatová cesta“, realizovaná navrstvením přírodního kameniva ve směsi s jemnější frakcí a jejím mechanickým zhutněním. Na obou stranách aleje je navrhováno pročištění náletových dřevin a osetí květnatou směsí, předpokládá se její pravidelné kosení. Břehové porosty Zámeckého rybníka budou zachovány. V parku bude omezení vjezdu motorových vozidel, umožněn bude vstup pouze pro pěší, cyklisty nebo s koňským povozem. Pro jezdce na koních navrhují pás z dřevěné štěpky podél cesty mezi alejí a Zámeckým rybníkem.

6.3 Vlastní návrh údržby revitalizované zeleně a návrh revitalizace údolní nivy

Poslední variantou je vlastní návrh revitalizace zámeckého parku. Po prostudování dostupných materiálů k danému záměru je nastíněn koncept údržby již provedené revitalizace části zámeckého parku. Jedná se o plochu před torzem zámku u kašny, modřínovou alej, ovocný sad a část lesoparku za kašnou směrem od zámku. Pro údolní nivu je vypracován návrh možného provedení revitalizace vodního prostředí za torzem zámku, včetně problematiky čištění odpadních vod v obci Maříž.

Zóna 1 Údolní niva

Údolní niva je aktuálně bezzásahovou variantou. Provedeným terénním šetřením nebyl zaznamenán výskyt zvláště chráněného druhu rostliny sněženky podsněžníku (jak tomu bylo v roce 2009 při botanickém průzkumu). Celá údolní niva je zarostlá nálety bezu černého, vrby jívy a střemchy obecné, které tvoří souvislé keřové patro. Na okraji údolní nivy je nárost těchto dřevin v menší míře. Důvodem je pravděpodobně skutečnost, že si zde místní obyvatelé často rozšiřují místo pro parkování osobních vozidel při kraji místní komunikace, na hranici s nivou potoka. Na prosvětlených místech roste blatouch bahenní (*Caltha palustris*). V místech předpokládaného vybudování tůní bude nutné odstranění náletových dřevin. Do stávajících vzrostlých dřevin nebude zasahováno.

Koryto potoka se postupem času a energií protékající vody dostalo mimo trasu evidovanou v katastru nemovitostí. Tehdy se jednalo o uměle vytvořené rovné koryto, které sloužilo k rychlému převedení vody do Zámeckého rybníka. V současné době potok přirozeně pozvolna meandruje okolo vzrostlých olší. V kořenech olší, obnažených proudící vodou, je ideální úkryt pro živočichy údolní nivy. V jarním období při dostatku srážek, je celá údolní niva dobře zásobena vodou. Při levém břehu potoka je mokřad, kde navrhuji pouze prořezání hustého keřového porostu, aby došlo k prosvětlení prostoru. V nivě potoka navrhuji vybudovat tři neprůtočné tůně, vznikne tak „zásobárna“ stojaté vody pro sušší letní období. Ovocný sad, založený v rámci realizované revitalizace, má v současné době pouze sedm životaschopných ovocných stromů.

Hlavním problémem údolní nivy potoka je kvalita vody. Podle rozborů vody provedených společností ENKI o.p.s. se jedná o znečištění odpadními vodami z domácností. Vodní tok pramenní nad obcí v lesních porostech, protéká zemědělsky obhospodařovanou částí krajiny. Hospodaření probíhá v režimu ekologického zemědělství, nemělo by tedy hrozit negativní ovlivnění jakosti vody. Problém s jakostí vody nastává v intravilánu obce. Obec nemá vyřešeno odkanalizování nemovitostí s centrální čistírnou odpadních vod. V problematice likvidace odpadních vod bych pro obec Maříž navrhovala ověření funkčnosti stávajících jímacích objektů

na odpadní vody u jednotlivých domácností. Dále navrhuji likvidaci odpadních vod na centrální čistírně odpadních vod ve Slavonicích, s dotací od města Slavonice.

Obrázek 8 Vlastní návrh revitalizace údolní nivy (podkladová mapa ČÚZK)

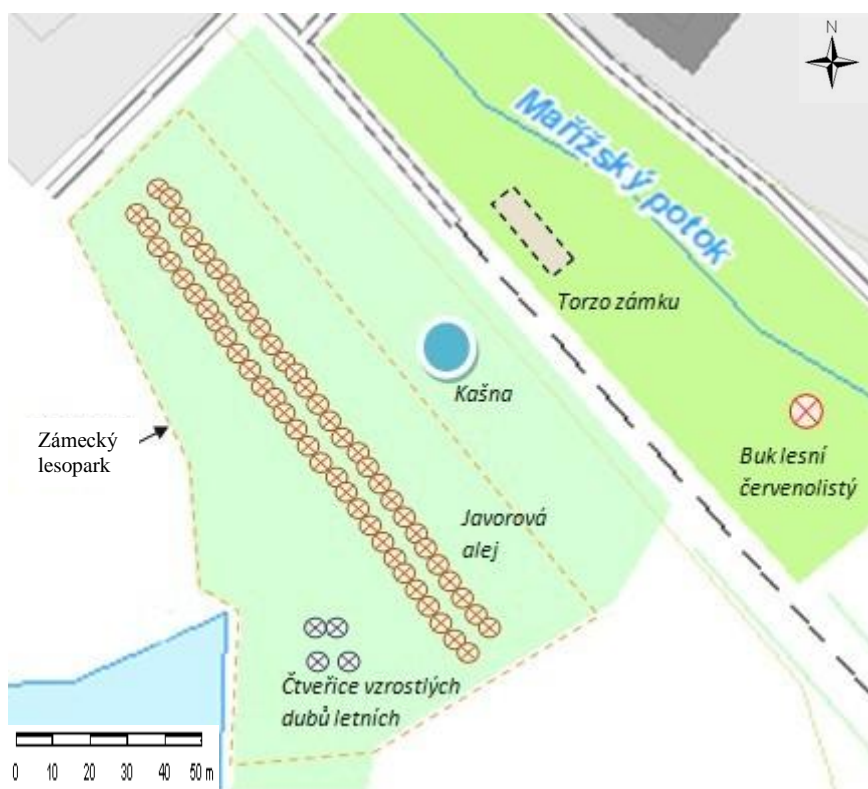
Zóna 2 Zámecká kašna a přilehlý park

U **zámecké kašny** je aktuálně, po provedení revitalizačního zásahu mezi roky 2010 - 2012, otevřené travnaté prostranství bez náletových dřevin s vyčištěnou kašnou. Území tvoří jakési „předzámčí“ s torzem bývalého zámku. Pro toto prostranství navrhuji pravidelnou údržbu travnatých ploch, aby nedocházelo k opětovnému zarůstání náletovými dřevinami a invazivními rostlinnými druhy. Celým parkem okolo kašny, až k modřínové aleji, vede nezpevněná cesta. Ta je užíváním dostatečně utužena, takže navrhuji její zachování v současném stavu.

Pro **torzo zámku** navrhuji stabilizaci objektu. Pozůstatek stavby zámku je v současné době oplocen, se zákazem vstupu z důvodu bezpečnosti. Plocha oplocení je téměř 300 m². V oplocené části je torzo zámku a zbytky materiálu z již rozpadlých částí zdiva. Odstraněním uvolněných částí stavby a zakrytím obvodových

zdí krytinou se zamezí pronikání vody přímo do obvodového zdiva. Zároveň odstranit všechny vzrostlé dřeviny, zasahující přímo do zdiva a narušující jeho stabilitu. Celý prostor okolo torza zámku navrhuji oplotit dřevěným hrazením, které by esteticky nerušilo kompozici daného území.

V části „lesoparku“ za kašnou směrem od zámku je vzrostlá javorová alej, která protíná lesopark od západu k východu. V její blízkosti rostou čtyři vzrostlé duby letní, které byly v roce 2012 arboristicky ošetřeny. V celé ploše lesoparku, jak je znázorněno na Obrázku 9, rostou náletové dřeviny. Jejich odstraněním dojde k prosvětlení celé plochy lesoparku. Z náletových dřevin navrhuji odstranit především keřové patro tvořené bezem černým a střemchou obecnou. Ostatní náletové dřeviny navrhuji zachovat.

Obrázek 9 Situace zóny 2 v rámci vlastního návrhu (podkladová mapa ČÚZK)

Zóna 3 Modřínová alej

Modřínová alej je nyní udržovaná v rámci keřového a bylinného patra. Cesta mezi řadami modřínů je utužena dlouhodobým užíváním. V celém parku platí v současné

době zákaz vjezdu motorovým vozidlům, využívání cesty je tedy minimální. Hipostezka je značena přímo v modřínové aleji.

V rámci této zóny navrhuji ošetření suchých větví vzrostlých modřínů, které jsou potenciálním nebezpečím pro návštěvníky. Pro zachování a včasnou obnovu aleje je třeba, ve výhledu 10 let, začít s postupnou obnovou modřínové aleje. Věk stromů je odhadován na 120 let. Je nutné do budoucna předejít plošnému odstranění starých stromů, bez výsadby stromů nových. Šíře mezi jednotlivými stromy se jeví jako dostačující, pro výsadbu stromů nových. Pás vegetace mezi stromořadím a břehem Zámeckého rybníka navrhuji zbavit náletových dřevin, ponechat však břehové porosty zasahující až do výtopy rybníka. Vzhledem k zaznamenanému výskytu bobra evropského v dané lokalitě bych ponechala „probírku“ vzrostlých dřevin přírodě.

7 VÝSLEDKY

Výsledky hodnocení jednotlivých variant jsou shrnuty v tabulkách, zpracovaných pomocí SWOT analýzy. Zhodnocení ekonomické varianty je provedeno na základě navrhovaných opatření pro danou variantu.

„Bezzásahová“ varianta

V případě bezzásahové varianty je nutné zohlednit význam historického pozadí dané lokality. Vzhledem k délce trvání devastace celého areálu došlo k úplnému zániku historické koncepce parku a degradaci zbývajících torza zámku. V současné podobě je park veřejně přístupný, je zde ale bezpečnostní riziko. Neudržované dřeviny mohou svým pádem, případně opadem větví zranit přítomné osoby. Výhodou varianty je její finanční nenáročnost. V území nejsou prováděny žádané zásahy. Cesta procházející parkem je vyježděná od automobilů, které jezdí k přiléhajícím rybníkům, jinak je celý areál zarostlý. Téměř nulová návštěvnost lokality turisty je prospěšná pro zvláště chráněné druhy živočichů, které nejsou nijak rušeny na svých stanovištích. Do lokality částečně negativně zasahují místní obyvatelé, kteří po dobu několika let hustě zarostlé území údolní nivy využívali k ukládání komunálního odpadu a tím došlo k vytvoření „černé skládky“. V Tabulce 7 je uvedena analýza bezzásahové varianty Mařížského parku.

Tabulka 7 SWOT analýza bezzásahové varianty

Silné stránky	Slabé stránky
majetek města Slavonice	nízká návštěvnost a informovanost o parku
prostředí téměř nenarušené člověkem (60 let)	absence péče o areál – zarůstání nálety
finanční nenáročnost	absence koncepce řešení odpadních vod
lukrativní oblast cestovního ruchu	malé území
stanoviště zvláště chráněných druhů	špatný technický stav torza zámku
Příležitosti	Hrozby
dosažení klimaxového stádia prostředí	bezpečnostní riziko neudržovaných dřevin
přeměna na lesopark	úplný zánik historické hodnoty lokality
environmentální výchova	znečištění povrchových vod
vzdálenost státní hranice	zánik zbytku zámku (torza)
hipostezka	degradace dřevin
cyklostezka	výskyt černé skládky

Ponechání parku v „bezzásahovém“ stavu znamená nulové finanční náklady.

Návrhová varianta

Revitalizace zeleně parku byla již částečně provedena mezi roky 2010 – 2012, v rámci přeshraniční spolupráce Evropského projektu Bavorsko - Čechy. Provedená revitalizace zeleně zatraktivnila lokalitu i tím, že došlo k odstranění nebezpečných dřevin. Po odstranění náletových dřevin u kašny se místo stalo otevřeným prostranstvím, využívaným k různým společenským akcím. Všechny revitalizační zásahy byly prováděny v součinnosti se zástupci spolku Mařížský park a zároveň bylo vytvořeno pracovní místo pro koordinátora projektu. Z důvodu finanční náročnosti nebyla provedena úprava zeleně v celém areálu parku. Návrh revitalizace údolní nivy s vybudováním tůní pro obojživelníky, centrální kořenovou čistírnou odpadních vod pro celou obec Maříž, včetně kanalizačního potrubí, přípojek a rekonstrukce komunikace, je velmi ekonomicky náročný. Vzhledem k počtu trvale žijících obyvatel v Maříži, nejeví se zatím řešení dané problematiky ze strany města Slavonice jako prioritní. Řešení likvidace odpadních vod v obci je stěžejní pro zastavení zhoršování jakosti povrchových vod. Území parku by mohlo sloužit pro účely environmentální výchovy pro školy, ale i širokou veřejnost. Parkem je značena hipostezka, která může být využita turisty na koních i v rámci příhraniční spolupráce s nedalekým Rakouskem. Hodnocení návrhové varianty revitalizace Mařížského parku je uvedeno v Tabulce 8.

Tabulka 8 SWOT analýza pro návrhovou variantu

Silné stránky	Slabé stránky
zatraktivnění lokality pro veřejnost - turisty	provedena pouze část projektu
propagace v rámci projektu EU parky	nevyřešena problematika odpadních vod
přeshraniční spolupráce Bavorsko- Čechy	finanční náročnost projektu
bezpečnost území (snížení rizika pádu dřevin)	absence mobiliáře
zpomalení chátrání torza zámku	absence památkové ochrany území
aktivita místního spolku	ekonomická náročnost vybudování čistírny odpadních vod a kanalizace
zlepšení podmínek pro vodní organismy – tůně	komunikace s rybníkáři
zlepšení jakosti povrchových vod – ČOV	dopravní obsluha obce
zastavení degradace území	počet stálých obyvatel

Příležitosti	Hrozby
pokračování v revitalizaci území	zastavení prací po uplynutí doby udržitelnosti
zřízení pracovního místa	konec finančních podpor – dotace, město
místo pro environmentální výchovu	vysoká finanční náročnost na údržbu
vybudování odpočinkové zóny	výskyt černé skládky
získání dotací na revitalizaci nivy	úpadek dotací na malé čistírny odpadních vod
zapojení veřejnosti do realizace	nevelký zájem ze strany města
zadržování vody v krajině	intenzifikace zemědělství a chovu ryb
vybudování nových komunikací při realizaci kanalizace	klesající počet stálých obyvatel

Ekonomická náročnost projektu uvedená v Tabulce 9 je převzata z materiálů získaných od města Slavonice (Projekt Evropský park Bogen – Slavonice pro revitalizaci zeleně). Revitalizace údolní nivy, a s tím přímo spojené řešení odpadních vod v obci, je převzato ze Studie odkanalizování obce Maříž. Finanční náročnost byla vyčíslena podle provedených zásahů v areálu parku – odstranění náletových dřevin, frézování pařezů vzrostlých dřevin, drcení větví, terénní úpravy parku, založení trávníku a výsadba sadu. Na radikální zásah do bezúdržbové varianty vegetace byly použity finanční prostředky z projektu Evropský park, v celkové výši 1 334 810 Kč. Tyto náklady posloužily k velkému prosvětlení a otevření lokality u kašny a celé modřínové aleje. Ekonomická náročnost provedení revitalizace údolní nivy, včetně centralizovaného odkanalizování obce, je vyčíslena na 16 841 000 Kč. V této variantě je zahrnuto i vybudování kanalizační sítě pro obec Maříž, kanalizačních přípojek k jednotlivým nemovitostem. Kanalizace je plánovaná v trase komunikace, které znamenají další náklady na opravu komunikace. Významnou položkou je vybudování samotné čistírny odpadních vod a tůň pro obojživelníky přímo v zóně údolní nivy potoka. V následující tabulce jsou uvedeny jednotlivé finanční náklady na realizaci návrhové varianty.

Celková ekonomická náročnost návrhové varianty je 18 175 810,- Kč.

Tabulka 9 Ekonomické náklady návrhové varianty revitalizace Mařížského parku

Část parku	Práce	Cena v Kč
Park u kašny	terénní úpravy	158678
	kácení stromů a odstranění pařezů	651750
	drcení větví	319587
	založení trávníku	39250
<i>Celkem</i>		<i>1 169 265</i>
Modřínová alej	kácení stromů (42 ks)	52900
	odfrézování poařezů	86186
	drcení větví	12539
<i>Celkem</i>		<i>151 625</i>
Sad	terénní práce	3200
	cena stromků	6800
	kůly + zabezpečení	3920
<i>Celkem</i>		<i>13920</i>
Celkové vynaložené náklady na revitalizaci zeleně		1 334 810
Údolní niva potoka	vybudování kanalizace	10 900 000
	domovní přípojky	2 050 000
	čistírna odpadních vod	2 400 000
	odvoz odpadu	100 000
	uložení odpadu na skládku	120 000
	vybudování tůní	35000
	oprava komunikace	1 236 000
	Celkové náklady navrhovaných opatření pro údolní nivu	

(zdroj: podklady Města Slavonice, „Provedení revitalizace Mařížského parku“ a „Studie odkanalizování obce Maříž“, upraveno)

Vlastní varianta

Jedním z výsledků je vlastní návrh řešení revitalizace Mařížského parku tak, jak je popsán v kapitole 6.3. Vlastní návrh navazuje na již provedenou revitalizaci zeleně v parku. Pokračuje především pročištěním části lesoparku, která nebyla v rámci realizovaného projektu provedena. Za důležitý úkon považují zastavení chátrání torza zámku, aby nedošlo k jeho úplnému zničení. Silnou stránkou Mařížského parku jsou aktivní občané, kteří iniciují revitalizaci parku. Část navrhovaných opatření může být provedena svépomocí, s možností finanční podpory z dotačních titulů životního prostředí. Slabou stránkou realizace revitalizace je její časová náročnost a zároveň její výsledky se projeví až ve výhledu několika let. Vzhledem k faktu, že doposud byl park spravován v režimu udržitelnosti

realizovaného projektu, je otázka následné údržby zeleně ze strany města Slavonice stále otevřená. Hodnocení vlastní navrhované varianty revitalizace je uvedeno v Tabulce 10 na následující stránce.

Tabulka 10 SWOT analýza vlastního návrhu revitalizace Mařížského parku

Silné stránky	Slabé stránky
volně přístupné prostranství	iniciativa města
mokřad v intravilánu obce	časově náročné, dlouhodobý projekt
historická hodnota místa	atraktivní činnost pro úzkou skupinu lidí
aktivní občanský spolek Mařížský park	výsledky znatelné až po několika letech
zastavení chátrání torza zámku	pouze obecná ochrana přírody a krajiny
environmentální výchova	
Příležitosti	Hrozby
čerpání národních dotací, životní prostředí	vysoká finanční náročnost na údržbu
přivýdělek údržbou zeleně	využití Mařížského parku – odlehlé místo
místo pro environmentální výchovu	nedostatek povrchových vod
hojně navštěvovaná oblast turisty – Mařížská keramika	vychytralost lidí ohledně likvidace odpadních vod
zdržování vody v krajině	nedostatečná údržba lokality

Finanční náklady na proveditelnost vlastních navrhovaných opatření je nutné rozdělit na dvě složky – jednorázové a každoroční finanční náklady.

První složkou je jednorázový finanční výdaj na revitalizaci zbývající části zeleně v lesoparku, na stabilizaci torza zámku (provedení základních zednických prací), na výsadbu modřínů a ořez suchých větví modřínů v aleji. Dále pak na prosvětlení údolní nivy potoka a vybudování tůň pro vodní živočichy.

Druhou složkou ve vlastní variantě je řešení likvidace odpadních vod z domácností formou dotace ze strany města Slavonice. Způsob financování je založen na každoročním uvolňování finanční částky 22 000,- Kč pro účel likvidace odpadních vod z jímek na centrální čistírně odpadních vod ve Slavonicích. Dalším každoročním výdajem ze strany města je pravidelná údržba zatravněného prostranství okolo kašny, kdy při pravidelném kosení 3x ročně vychází na částku

41 400 Kč. V následující tabulce jsou uvedeny finanční náklady na úpravy jednotlivých částí parku.

Celková ekonomická náročnost vlastní varianty je 1 093 700,- Kč a každoroční výdaje na údržbu parku a dotování likvidace odpadních vod jsou 63 400,- Kč.

Tabulka 11 Ekonomické vyhodnocení vlastního návrhu revitalizace Mařížského parku

Část parku	Práce	Cena v Kč
Park u kašny	pravidelné sečení trávníku v parku 3x ročně	41 400
	odstranění náletových dřevin v lesoparku	449500
	stabilizace torza zámku	72000
<i>Celkem</i>		<i>562900</i>
Modřínová alej	odstranění náletových dřevin v aleji	95700
	bezpečnostní ořez větví (89 stromů)	133500
	výsadba modřínů do aleje (100 stromků)	15000
<i>Celkem</i>		<i>244200</i>
Celkové náklady na návrh revitalizace zeleně		807 100
Údolní niva potoka	odstranění náletových dřevin v nivě potoka	243600
	vybudování tůň	21000
	podpora odvozu odpadních vod	22000
Celkové náklady navrhovaných opatření pro údolní nivu		286 600

V Tabulce 12, na následující straně, je znázorněno celkové porovnání ekonomické náročnosti všech tří výše uváděných variant. U „bezzásahové“ varianty je finanční náročnost nulová, vzhledem k tomu, že není brán v úvahu žádný cílený zásah. Při porovnávání nákladů na revitalizaci zeleně je důležité připomenout, že v návrhové variantě je uvedena částka, která byla vynaložena na již provedenou revitalizaci. Ve vlastní variantě v rámci revitalizace zeleně jsou navrženy zásahy přímo navazující na již provedené práce.

Porovnání finanční náročnosti je možné u revitalizace údolní nivy, kde se jedná o navrhované zásahy do „bezzásahového“ stavu. V případě návrhové varianty jde o jednorázovou investici, která by měla vyřešit problém s likvidací odpadních vod v obci. Náklady na provoz čistírny budou pokryty z vybraného poplatku za službu spojenou s odváděním a čištěním odpadních vod (stočné). U vlastní varianty

je uvažován každoroční poplatek formou dotování likvidace odpadních vod ve výši 22 000,- Kč a částka 41 300,- na každoroční údržbu zeleně.

Tabulka 12 Souhrnné znázornění finančních nákladů revitalizace Zámeckého parku pro každou variantu

	Revitalizace zeleně	Revitalizace údolní nivy	Celkové náklady	Každoroční náklady
„Bezzásahová“ varianta	0 Kč	0 Kč	0 Kč	0 Kč
Návrhová varianta	1 334 810,- Kč	16 841 000,- Kč	18 175 810,- Kč	0 Kč
Vlastní varianta	807 100 Kč	286 600,- Kč	1 093 700,- Kč	63 400,- Kč

8 DISKUSE

Údolní nivy Mařížského potoka je v současné době územím tzv. „bezzásahové“ varianty, kde nebyl proveden žádný cílený revitalizační zásah. V rámci návrhové varianty je řešeno znečištění povrchových vod Mařížského potoka v obci, způsobené vypouštěním či průsaky odpadních vod z domácností. Navrženo je vybudování kanalizační sítě a centrální kořenové čistírny odpadních vod pro celou obec. Celkové náklady vychází na 16 586 000 Kč. Pro obec se sedmi trvale žijícími obyvateli je to vysoká částka, kterou bude město Slavonice jen s obtížemi uvolňovat ze svého rozpočtu. Obec Maříž je především chalupářská oblast. Největší množství odpadních vod tedy vzniká v letním období. V souvislosti s nedostatkem srážek v posledních letech, se problém s kvalitou povrchových vod ještě umocňuje. Každá nemovitost má sice jímku nebo septik, ale jejich těsnost není zjišťována, pokud neprobíhá stavební úprava nemovitostí s příslušným stavebním povolením. U novostaveb je již likvidace odpadních vod řešena zákonem. Pro účely chalupaření (víkendové a prázdninové pobyty) považují za vhodnější řešení jímku na vyvážení. Ve vlastní variantě tak navrhuji rekonstrukci stávajících jímácích objektů majiteli (doložení zkoušky těsnosti objektu) a zvýhodnění odvozu odpadních vod s likvidací na centrální čistírnu odpadních vod ve Slavonicích (vzdálenost 4,5 km). Ve vlastní variantě navrhuji dotování vývozu a likvidace odpadních vod na uvedené čistírně ve výši 1000 Kč ročně pro každý jímací objekt. Částka je zdůvodněna tím, že množství vyprodukovaných odpadních vod z rekreačních objektů je sezónní a tedy malé, a měl by postačit vývoz jímacího zařízení vždy po sezóně. Dotování likvidace odpadních vod obcemi je běžnou praxí napříč Českou republikou. Zejména v lokalitách, kde je ekonomicky nebo technicky náročné napojení na kanalizaci, nebo kde není kanalizační vedení ukončeno na čistírně odpadních vod. Při zjišťování informací o likvidaci odpadních vod v obcích s podobnými parametry jako je Maříž, bylo zjištěno, že problematiku řeší navrhovaným způsobem např. v obci Dolní Životice, obci Lhůta, ve vybraných místních částech Nového Jičína. Ekonomicky nejvýhodnější je bezzásahová varianta, která znamená ponechání současného stavu údolní nivy Mařížského potoka, se stálým znečišťováním povrchových vod odpadními vodami. U vlastní varianty je nutné mít na zřeteli, že výdaje na podporu likvidace odpadních vod ze strany města Slavonice musí být započítány

v každoročním rozpočtu. Finanční podpora má být motivací pro majitele nemovitostí a zamezit tak přečerpávání odpadních vod do vod povrchových, bez jakéhokoliv čištění. Při realizaci kompletní kanalizační sítě s kořenovou čistírnou odpadních vod by došlo k povinnému napojení všech nemovitostí na kanalizační vedení a bylo by tak vyřešeno znečišťování povrchových vod. V případě zbudování kořenové čistírny by se majitelům promítla cena stočného do nákladů na likvidaci odpadních vod. Z důvodu potřeby nepřetržité přítomnosti vody v údolní nivě je důležité zajištění minimálního zůstatkového průtoku ve vodním toku. Z návesního rybníka je možná regulace vody do části Mařížského potoka tak, aby nedocházelo k úplnému vysychání koryta v sušších obdobích roku. V údolní nivě při terénních šetřeních nebyl zaznamenán výskyt sněženky podsněžníku. Pravděpodobně se jednalo o nepřírozený výskyt rostliny, způsobený navážením biologického odpadu z blízkých zahrad. V návrhové dokumentaci je kalkulováno s likvidací „černé skládky“ v nivě potoka, která je v současné době odstraněna díky aktivitě a vlastní iniciativě členů spolku Mařížský park. V obci již nedochází k odkládání odpadu do nivy potoka.

Na **území s kašnou u torza zámku a přilehlého lesoparku**, byla v bezzásahové variantě provedena revitalizace zeleně v rámci přeshraničního projektu, díky kterému byly získány finanční prostředky pro realizaci. Do bezzásahové varianty bylo v roce 2012 radikálně zakročeno. Z území u kašny byl odstraněn porost kopřivy dvoudomé a náletových dřevin, bylo provedeno pročištění části lesoparku od náletových dřevin a ošetření čtyř dubů letních v blízkosti javorové aleje. Byly provedeny terénní úpravy, založení travnaté plochy okolo kašny a obnova ovocného sadu u Zámeckého rybníka. Celkové náklady na realizaci revitalizace byly ve výši 1 169 265,- Kč. Vzhledem k rozsahu prováděných opatření, k dlouhodobě zanedbanému stavu parku, se jedná o částku dle mého názoru adekvátní a při porovnání s ceníkem pro údržbu veřejné zeleně odpovídající. Ve vlastní variantě navazují na již zrealizované zásahy. Navrhují pokračovat v pravidelné údržbě travního porostu založeného u kašny před zámkem, který do současné chvíle v rámci udržitelnosti projektu po dobu 5 let (konec v roce 2017) provádí technické služby města Slavonice. V návrhové variantě není vůbec kalkulováno s následnou pravidelnou údržbou zatravněných ploch parku. Tyto finanční náklady by bylo vhodné započítat do každoročních výdajů města Slavonice. Ve finanční rozvaze

diplomové práce nebyly každoroční náklady na údržbu parku zařazeny, avšak s výdajem určité částky musí město Slavonice počítat. Podle mého návrhu by měla být provedena probírka náletových dřevin ve zbývající části lesoparku. V návrhu uvádím stabilizaci torza zámku, aby nedocházelo k další degradaci zbytku stavby a zároveň, aby bylo co nejvíce eliminováno zranění případným opadem částí zdiva. Myslím si, že je vhodné zachování i části historického území, včetně torza zámku. V této části parku se nachází buk lesní červenolistý, který navrhuji odborně ošetřit, především odstraněním proschlých větví. Toto území by mohlo být názornou ukázkou, jakým způsobem v 50. letech minulého století nakládal stát se zabaveným majetkem. Kulturně-historická hodnota daného místa bude zachována, alespoň ve stávající podobě, jako je tomu dnes. Pokud by však přetrvala „bezzásahová“ varianta, hrozil by úplný zánik kusu historické krajiny, kterou minulé generace založily pro generace následující. Ministerstvo kultury České republiky v roce 2009 rozhodlo o vyloučení torza zámku v Maříži ze seznamu nemovitých kulturních památek. Podle historického průzkumu Národního památkového ústavu jsou umělecké hodnoty torza zámku jen průměrné, význam hodnoty historicko-dokumentární a cena stáří pozůstatku zámku jsou však nezpochybnitelné. Varianta výstavby nového objektu podle historických předloh zámku je velmi nereálná. Najít investora na takto velký projekt by bylo téměř nemožné, další otázkou by bylo, k jakým účelům by objekt mohl sloužit. Část parku u kašny po provedené revitalizaci slouží k občasným společenským událostem. Místní sdružení zde pořádá společenské aktivity, kterými se snaží seznámit širší veřejnost s historií a obnovou parku.

Pro zónu **modřínové aleje** byla v rámci již realizovaného projektu provedena probírka náletových dřevin okolo obou hlavních stromořadí. Tímto zásahem došlo k provzdušnění aleje a zvýšení životnosti stávajících modřínů. Ve vlastní navrhované variantě, na základě provedeného terénního šetření doporučuji ořez suchých větví u většiny modřínů. Tyto práce nebyly v rámci realizované revitalizace zeleně provedeny. Jedná se celkem o 96 ks modřínů, které potřebují provést odborný ořez větví. Dále jsem navrhla výsadbu 100 ks modřínů opadavých, aby byla zahájena postupná obnova modřínové aleje. Ta je význačným liniovým prvkem v krajině. V návrhové variantě byla naprojektována mlatová cesta mezi modřínovými stromořadími a stezka pro koně mezi alejí a rybníkem. Povrch koňské stezky by měl

být z dřevěných štěpek. Obě tyto cesty jsou podle mého názoru zbytečné, jak z hlediska investičního, tak funkčního. V současné době je cesta mezi alejemi tvořená utuženou hlínou a pro účely hipostezky úplně ideální. V případě realizace mlatové cesty je vysoké riziko ohrožení kořenového systému modřínů, čímž by mohlo dojít k úplnému zničení modřínové aleje.

Na základě provedených místních šetření a prostudování podkladových materiálů navrhuji prohlášení obou alejí za významný krajinný prvek – registrovaný podle § 6 zákona č. 114/1992 sb. o ochraně přírody a krajiny. K registraci významného krajinného prvku je kompetentní příslušný orgán ochrany přírody a krajiny, což je v tomto případě Městský úřad Slavonice. Tímto legislativním krokem by se napomohlo k vyšší ochraně dřevin a lepší možnosti získání finančních prostředků na údržbu celých stromořadí. V areálu parku se nachází čtyři majestátní duby letní a jeden buk lesní červenolistý. Pro tyto stromy doporučuji, podle § 46 zákona o ochraně přírody a krajiny, prohlášení za památné stromy příslušným orgánem ochrany přírody a krajiny.

Provedená revitalizace zeleně má obrovský význam pro dané území, jelikož mohou být prováděny další drobnější revitalizační zásahy, které budou přímo navazovat na již realizované. Další drobnější zásahy mohou provádět členové spolku, kteří se hlásí k Mařížskému parku.

Na základě zjištěných informací se v současné době spolek Mařížský park pokouší o získání Mařížského parku do vlastní správy od Města Slavonice. Město pravděpodobně nemá kapacitu a vůli věnovat větší pozornost právě Mařížskému parku. Tímto právním krokem by byla větší šance pro pokračování obnovy parku, spolek Mařížský park z.s. by měl větší pravomoce. Podle slov paní Havlíčkové (jednatelky občanského spolku) mají lidé okolo Mařížského parku chuť k práci v parku, ale stále se jedná o majetek města Slavonice a proto se vše musí projednávat na úrovni města. Na základě úspěšně provedené revitalizace parku v rámci Evropského projektu (na kterém se paní Havlíčková aktivně podílela), jsou jejich ambice k dalším úpravám parku vyšší. V současné době jsou široké možnosti získání finančních prostředků jak z Evropské unie, tak z národních dotačních programů jako

je Státní fond životního prostředí - Norské fondy, či Agentura ochrany přírody a krajiny - Program péče o krajinu.

V rámci zpracované literární rešerše byly uvedeny příklady revitalizací zámeckých parků v zahraničí a na území České republiky. Všechny uváděné projekty se shodovaly v jednom - pro každý park byl vytvořen specifický projekt, který zohledňoval historický kontext, současný stav parku, vizi do budoucna, účel využití daného území a mnoho dalších kontextů, přímo spjatých s konkrétním místem. Tímto bych chtěla nastínit složitost problematiky revitalizací takovýchto areálů. Neexistuje uniformní řešení pro revitalizaci historické zeleně, není stanovena ani jednotná metodika. Vše se řídí obecnými zákonnými předpisy. Nároky lidí jsou v dnešní době jiné, než byly před sto lety, kdy docházelo k zakládání parků. Park v Maříži sice nespadá pod ochranu zákona o památkové péči, ale možností způsobů území je široké. Tomuto území není přikládána taková péče, jaká by mu byla poskytována jako kulturní památce. Finanční podpora pod záštitou kulturní památky by jistě byla výraznější.

V rámci zpracování vlastní návrhové varianty jsem se snažila o navržení takových způsobů obhospodařování a zásahů, aby jejich proveditelnost byla reálná. Na počátku návrhu revitalizace zámeckého parku se jednalo o revitalizace zeleně a údolní nivy potoka. V průběhu zpracování projektu došlo i na problematiku čištění odpadních vod v celé obci. Z toho vyplývá, že vše souvisí se vším a veškeré revitalizační zásahy se musí řešit komplexně. Nelze řešit pouze jednotlivou složku krajiny, ale musí se s krajinou pracovat jako s celkem. Problém odpadních vod ve vodách povrchových vzniká mimo řešené území zámeckého parku, ale výrazně ovlivňuje jakost povrchových vod na území zámeckého parku, ale i dále po směru toku potoka.

9 ZÁVĚR

Hlavním cílem diplomové práce bylo zhodnocení třech variantních řešení revitalizace zámeckého parku Maříž. Jedna z variant byla vlastním návrhovým řešením revitalizace parku. Další variantou byla tzv. „bezzásahová“, deklarující stav zámeckého parku před provedením zásahů do vegetace od roku 1950 do roku 2010. Poslední variantou je zpracovaná revitalizace zeleně, která byla již částečně realizovaná, a návrh revitalizace údolní nivy, který je zatím pouze v projektové fázi. Jednotlivé varianty byly hodnoceny z kulturně-historického, ekologického, ekonomického, sociálního a edukativního aspektu. Součástí vyhodnocení jednotlivých variant bylo také ekonomické zhodnocení, které je důležité z hlediska pravděpodobnosti proveditelnosti projektu.

Při zpracování návrhu revitalizace zeleně a údolní nivy byl zjištěn zásadní problém v (ne)likvidaci a čištění odpadních vod v obci Maříž. Tento problém nelze opomíjet a byl tedy zahrnut do návrhu. Vzhledem k častým výskytům déletrvajících období sucha s negativními dopady na snižování množství podzemních vod a zhoršování kvality vod povrchových, je důležité se této problematice intenzivně věnovat. Snažit se o zachování přirozených biotopů, jako je tomu v současnosti v Maříži. Parková zeleň tvoří ideální prostředí v horkých letních dnech a údolní niva s mokřadem tvoří přirozenou přírodní zásobárnu vody.

V současné době je velmi důležité informovat širokou veřejnost o aktuálním stavu krajiny kolem nás. Při intenzivním využívání plochy, jak zemědělské, tak lesní, jsou používány různé chemické látky za účelem vyšších výnosů, nebo likvidace plevelů a škůdců. Tímto způsobem hospodaření však život v krajině postupně vymírá a jedná se pouze o neřízenou likvidaci sebemenšího náznaku biodiverzity. Je důležité věnovat pozornost a péči i drobným, na první pohled bezvýznamným územím, a dbát na udržení života v krajině.

10 POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE

Literární zdroje:

- CÍLEK, V., 2009, Krajina z druhé strany: poznámky ke Knize závojų a čar. Praha [i.e. Břeclav]: Malovaný kraj. ISBN 978-80-903759-5-6.
- CULEK, M., 1996, Biogeografické členění České republiky. [I. díl]. Vyd.: Enigma, Praha. ISBN 80-85368-80-3.
- CUDLÍN, P., HANOUSKOVÁ, I., LAPKA, M., TĚŠITEL, J., ZEMEK, F., 2001, Stress concept: Possible tool to study changes in landscape. vyd.: Ekológia 20.
- DEMEK, J., MACOVČIN, P. 2006, Zeměpisný lexikon ČR. Hory a nížiny. vyd.: AOPK ČR, Brno, 580 s. ISBN 80-86064-99-9.
- HENDRYCH, J., 2005, Tvorba krajiny a zahrad, vyd.: ČVUT. Praha, 199s., ISBN: 80-01-03163-2.
- HESSOVÁ, J., KRATOCHVÍL, A., MICHELFEIT, D., 2015, Kronika Schola naturalis, projekt revitalizace zámku Veltrusy a centrum Evropské úmluvy o krajině. vyd.: NPÚ, 138s., ISBN:978-80-7415-110-1.
- HOSÁK, L., ZEMEK M., a kol., 1981, Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. I. Jižní Morava. vyd.: Svoboda. Praha, s. 151.
- HRABĚ, F., a kol., 2008, Vývoj nového programu dalšího profesního vzdělávání v oblasti péče o veřejnou zeleň a travnaté sportovní plochy. vyd.: Skriptum. Brno, MZLU, 240s. ISBN: 978-80-7375-242-2.
- OTRUBA, I., 2009, Zahradně architektonická tvorba – význačné zahradní a parkové celky. vyd.: Skriptum. Brno, MZLU, 97s. ISBN: 80-7157-461-9.
- JUST, T., 2010, Přírodě blízké úpravy vodních toků v intravilánech a jejich význam v ochraně před povodněmi. Revitalizace sídelního prostředí vodními prvky. vyd.: AOPK.
- KLINDA, J., 2000: Terminologický slovník environmentalistiky. vyd.: Ministerstvo životného prostredia SR, Bratislava.
- KLUCKERT, E., 2015, Gartenkunst in Europa. vyd.: h.f. ullmann publishing GmbH, 496s, ISBN: 978-3-8480-0846-9.
- KOZEL, R., 2006, Moderní marketingový výzkum: nové trendy, kvantitativní a kvalitativní metody a techniky, průběh a organizace, aplikace v praxi, přínosy a možnosti. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 80-247-0966-X.
- KUBIŠTA, R., 2011, Obnova historické zelene, vyd.: SPU v Nitre, 116 s.
- KUPKA, J., 2010, Krajiny kulturní a historické. vyd.: České vysoké učení technické v Praze 2010, 180s. ISBN 978-80-01-04653-1.
- KRÁLOVÁ, H., 2001, Řeky pro život: revitalizace řek a péče o nivní biotopy. vyd.: ZO ČSOP Veronica, Brno, 439 s. ISBN 80-238-8939-7.
- KRÁLOVÁ, H., 2007, Přírodě blízké úpravy malých vodních toků v kulturní krajině: zkrácená verze habilitační práce. Brno: VUTIUM, ISBN 978-80-214-3541-4.
- KRISTIÁNOVÁ, K., 2012a, Architektúra stromoradií: Historické stromoradia a ochrana ich hodnôt. vyd.: ALFA. Roč. 17, č. 2, 2012, s. 24-31.
- KRISTIÁNOVÁ, K., 2012b, Manažment sídelnej zelene: Teoretické východiská a vybrané problémy na príklade Bratislavy. vyd.: Bratislava: STU v Bratislave, 2012. 93 s.
- KRISTIÁNOVÁ, K., 2014, Historic tree allées in Slovak landscape - approaches to heritage preservation. In 51st IFLA World Congress International Federation of Landscape Architects, 5. 6.–7. 6. 2014, Buenos Aires, Argentina.

- KRISTIÁNOVÁ, K., ŠTĚPÁNKOVÁ, R., 2012, Ochrana hodnot historických stromoradií na Slovensku - příklad. In: Člověk, stavba a územní plánování 6, Praha: ČVUT.
- LISICKÝ, M. J., 1993: Renaturácia a revitalizácia – významné aktivity v ochrane prírody a starostlivosti o krajinu. vyd.: Životné prostredie.
- LYSENKO, V., 1996: Analýza využívání vybraných nerostných surovin v České republice z hlediska ochrany životního prostředí. vyd: MŽP.
- MARCINKOVÁ, D., 2017, Kulturní detail v krajině historické struktury krajiny. vyd.: Metodické centrum zahradní kultury při územním odborném pracovišti NPÚ, Kroměříž, 88 s., ISBN sborníku 978-80-87231-50-0.
- MAZANCOVÁ, E., 2014, Zeleň ve městech. vyd.: Ministerstvo vnitra, rubrika č. 23, ISBN: 1213-6581.
- MCGRATH, D., 2002, Landscape art. México: Atrium Internacional de México., ISBN 84-95692-19-8.
- MÍCHAL, I. a kol., 1992, Obnova ekologické stability lesů. vyd.: MŽP, Praha, academia, 72s.
- NĚMEČEK, J., 2011, Taxonomický klasifikační systém půd České republiky. vyd.: Česká zemědělská univerzita, Praha, 94 s. ISBN 9788021321557.
- OPPELTOVÁ, P., 2015, Ochrana vodních zdrojů. vyd.: Mendelova univerzita v Brně. ISBN 978-80-7509-218-2.
- OTRUBA, I., 2009, Zahradně architektonická tvorba – význačné zahradní a parkové celky. vyd.: Skriptum. Brno, MZLU, 97s. ISBN: 80-7157-461-9.
- PAVLÁTOVÁ, M., 2004 Zahrady a parky jižních Čech. vyd.: Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, Praha. 415s., ISBN 80-902910-6-6.
- PROCHÁZKA, F., 2001, Černý a červený seznam cévnatých rostlin České republiky, vyd.: časopis Příroda18: 1–133, Praha
- QUITT, E., 1971, Klimatické oblasti Československa. Vyd.: Academia, Praha, 73s.
- RAJNOCH, M., 1999/2000, Vegetační prvky zakládáné metodou inženýrské biologie, použití rostlin – přednášky. MZLU Lednice.
- SEMOTANOVÁ, E., 2014, Historická krajina Česka a co po ní zůstalo. vyd.: Historický ústav AV ČR, v.v.i., 22s.
- STREIDT, G., 2014, Park und Schloss Branitz. vyd. Braus Berlin GmbH, 127s., ISBN: 978-3-86228-092-6.
- ŠIMKOVÁ, H., VLK, J., 2015, Průměrné ceny dopravní a technické infrastruktury, Aktualizace 2015, vyd.: Ministerstvo pro územní rozvoj, 2015, ISBN 978-80-7538-070-8
- ŠLEZINGR, M., 2010, Revitalizace toků - příspěvek k problematice úprav vodních toků, 1. vyd. Brno: VUTIUM, ISBN 978-80-214-3942-9.
- TOMAŠKO, I., 2004, Historické parky a okrasné záhrady na Slovensku. vyd.: Bratislava Veda, 160 s.
- VĚTVIČKA, V., 2010, Návraty na místa činů. vyd. Radioservis, Praha, ISBN:978-80-86212-96-8.

Legislativní předpisy:

- Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů
 Zákon č. 254/2001 sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů
 Zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

Internetové zdroje:

- [1] Věstník MŽP [online]. [cit. 5. 1. 2018]. Dostupné z WWW: [http://www.mzp.cz/web/edice.nsf/1CD7256D13065B01C1257BBA0041868B/\\$file/2013_Vestnik_7.pdf](http://www.mzp.cz/web/edice.nsf/1CD7256D13065B01C1257BBA0041868B/$file/2013_Vestnik_7.pdf)
- [2] Wikipedie: The Leasowes [online]. [cit. 25. 2. 2018]. Dostupné z WWW: https://en.wikipedia.org/wiki/The_Leasowes
- [3] Portál regionálních informačních systémů [online]. [cit. 15. 1. 2018]. Dostupné z WWW: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/obce/detail?zuj=547166&zsj=150347>
- [4] Hydroekologický informační systém VÚV TGM [online]. [cit. 15. 1. 2018]. Dostupné z WWW: <https://heis.vuv.cz/data/spusteni/identchk.asp?typ=99&kls=mapa>
- [5] Český úřad zeměměřičský a katastrální [online]. [cit. 13. 2. 2018]. Dostupné z WWW: <http://nahlizenidokn.cuzk.cz/>
- [6] Národní inventarizace kontaminovaných míst [online]. [cit. 13. 2. 2018]. Dostupné z WWW: <https://kontaminace.cenia.cz/>

PŘÍLOHY

Seznam Příloh

Příloha 1 Pohled do údolní nivy po proudu Mařížského potoka.....	63
Příloha 2 Pohled do zámeckého parku od západu, přes prostranství s kašnou až k modřínové aleji.....	63
Příloha 3 Seskupení dubů letních v lesoparku	64
Příloha 4 Javorová alej v lesoparku, pohled od východu na západ.....	64
Příloha 5 Pohled na torzo zámku přes kašnu od lesoparku.....	65
Příloha 6 Buk lesní červenolistý	65
Příloha 7 Pohled na plochu s kašnou a torzo zámku od modřínové aleje	66
Příloha 8 Část modřínové aleje se značením hipostezky	66
Příloha 9 Modřínová alej.....	67
Příloha 10 Pohled na Zámecký rybník od modřínové aleje	67
Příloha 11 Současný stav údolní nivy Mařížského potoka	68
Příloha 12 Torzo zámku v Mařížském parku.....	68
Příloha 13 Niva Mařížského potoka.....	69
Příloha 14 Přirozený mokřad v údolní nivě	69

Příloha 1 Pohled do údolní nivy po proudu Mařížského potoka

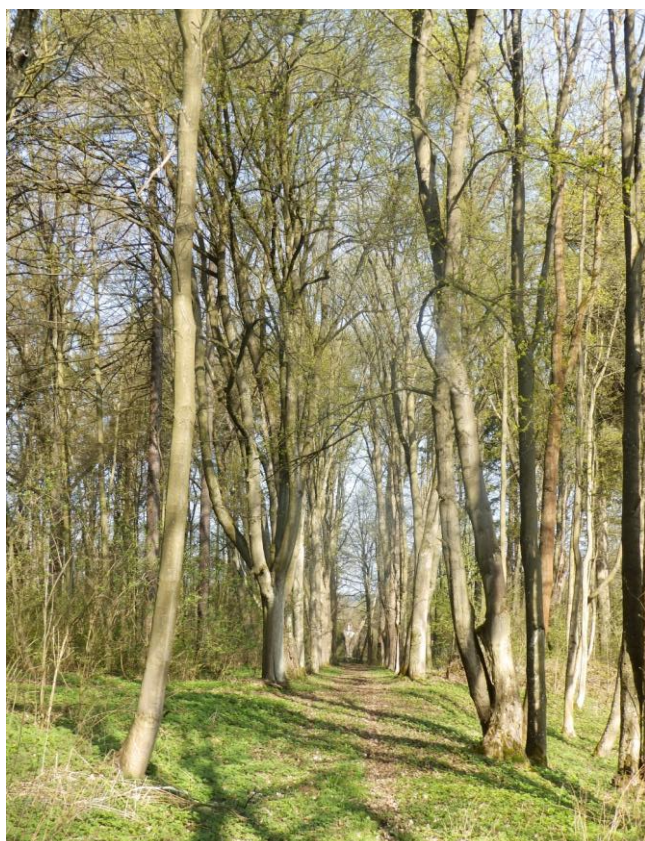
Příloha 2 Pohled do zámeckého parku od západu, přes prostranství s kašnou až k modřínové aleji

Příloha 3 Seskupení dubů letních v lesoparku

Příloha 4 Javorová alej v lesoparku, pohled od východu na západ

Příloha 5 Pohled na torzo zámku přes kašnu od lesoparku

Příloha 6 Buk lesní červenolistý

Příloha 7 Pohled na plochu s kašnou a torzo zámku od modřínové aleje

Příloha 8 Část modřínové aleje se značením hipostezky

Příloha 9 Modřínová alej

Příloha 10 Pohled na Zámecký rybník od modřínové aleje

Příloha 11 Současný stav údolní nivy Mařížského potoka

Příloha 12 Torzo zámku v Mařížském parku

Příloha 13 Niva Mařížského potoka

Příloha 14 Přírodní mokřad v údolní nivě

